

Schouwen-Duiveland MAP

PROVINCIE ZEELAND

Schouwen Duiveland

Bron: [dl www.atlas1868.nl/ze/provzeeland.html](http://dl.www.atlas1868.nl/ze/provzeeland.html)

Noordwelle: 1883- 1899 ?

Zonnemaire: 1893 - 1902

Nieuwerkerk: 189x - 1953

Zierikzee: 1954 - 19xx

Zonnemaire

Lector Et Emergo

Goessche Courant, 01/01/1891; p. 1/4

— Er is thans definitief besloten tot oprichting eener coöperatieve stoomzuivelfabriek in de meestoof »de Landbouw" onder Zonnemaire.

Door ruim 40 landbouwers, die omtrent 300 koelen hebben, is de medewerking toegezegd.

Tot bestuursleden zijn gekozen de heeren J. M. Klompe, C. J. Hocke Hoogboom en Chr. Groeneveld de Kater en tot plaatsvervangende de heeren L. C. Boogerd, burgemeester te Kerkwerve, Joh. der Weduwen Hzn. te Dreischor en A. A. Vis te Noordgouwe.

(M. Ct.)

Zierikzeesche Nieuwsbode, 13/01/1891; p. 2/2

VERGADERING!

der te stichten Stoomzuivelfabriek op **Donderdag den 15 Januari 1891**, des middags 12 ure, in het »Huis van Nassau", (biljartkamer), waartoe alle leden worden uitgenoodigd.

Vaststellen der statuten en verdere zaken.

De Secretaris,
CH. GROENEVELD DE KATER.

Middelburgsche Courant, 19/01/1891; p. 6/6

— Donderdag werd te Zierikzee andermaal eene vergadering gehouden door de leden der te stichten stoomzuivelfabriek, die volgens vroeger genomen besluit, in de gemeente Zonnemaire, in eene daar ter plaatse staande meestoof zal worden opgericht.

Men besloot haar den naam te geven van: Coöperatieve stoomzuivelfabriek *Luctor et Emergo* en zij zal zoo ingericht zijn dat de melk van een duizendtal koeien kan verwerkt worden. De statuten der vereeniging werden vastgesteld en tevens werd besloten, de toetreding voor leden nog eenigen tijd zonder betaling van entreegeld open te stellen.

Tot bestuurders werden gekozen de heeren: J. M. Klompe, voorzitter, C. J. Hocke Hoogboom, penningmeester, en Ch. Groeneveld de Kater, secretaris.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 24/01/1891; p. 2/2

Let Wel!

Aan belanghebbenden wordt medegedeeld, dat de **vrije toetreding** tot deelneming aan de Stoomzuivelfabriek te Zonnemaire, nog tot onbepaalden tijd is opengesteld. Aangifte bij het Bestuur.

CH. GROENEVELD DE KATER, Secretaris.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 31/01/1891; p. 2/4

— Dinsdag is te Zonnemaire publiek aanbesteed het bouwen van een ijshuis en twee woningen voor de nieuw te bouwen stoomzuivelfabriek. Daarvan is aannemer geworden den heer Jb. van der Werff van Noordgouwe voor de som van f 1386. Hij was de laagste der acht inschrijvers.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 24/02/1891; p. 2/2

SOLLICITANTEN

worden opgeroepen voor de betrekking van **Machinist** in de Stoomzuivelfabriek te Zonnemaire op een jaarlijksch inkomen van f **350** met vrije woning. Kennis van bank- en soldeerwerk strekken tot aanbeveling. Sollicitaties worden vóór 1 Maart e.k. ingewacht bij het bestuur.

De Secretaris,
CH. GROENEVELD DE KATER
te Noordgouwe.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 03/03/1891; p. 2/2

AANBESTEDING.

Het BESTUUR der op te richten Stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire, zal op **Woensdag den 11 Maart 1891**, des voormiddags ten 11 ure, in de Herberg van A. VAN DER WERFF te Noordgouwe, **aanbesteden**:

Het verbouwen der Meestof „De Landbouw” onder Zonnemaire in eene Stoomzuivelfabriek, met bijlevering van alle daartoe benodigde Materialen, Transporten, enz.

Aanwijzing ter plaatse zal geschieden Zaterdag 7-en Woensdag 11 Maart, telkens des voormiddags ten tien ure.

Bestekken zijn tegen betaling van f **0,50** en teekeningen voor zoolang de voorraad strekt ad f **0,75** verkrijgbaar bij M. VAN DER LINDEN, welke tevens nadere inlichtingen verstrekt.

ZierikzeescheNieuwsbode, 17-03-1891; p. 2/4

Ingezonden Stukken.

Mijnheer de Redacteur !

Steeds hebt U gaarne in uw blad ruimte beschikbaar om belangen van algemeen aard, in 't bijzonder ook van den Landbouw in onze omgeving, te bespreken. 't Volgende zult U dus wel willen opnemen.

Toen besloten was dat de Boterfabriek te Zonnemaire er zou komen, dacht ik, nu dat is flink aangepakt, wij zullen spoedig eene nuttige onderneming méér in ons eiland tellen, eene onderneming voor den Landbouwer in 't algemeen van veel gewicht.

Mij werd gezegd, dat die fabriek reeds b e g i n Mei zou moeten in werking zijn, wat getuigt voor de voortvarendheid van de ondernemers.

Of dat waar zal zijn? Moet er niet eerst nog plaats hebben eens aanbesteding voor de levering der machines enz. volgens Bestek?

Toch heb ik daaraan nog geene aankondiging gelezen of vernomen dat het Bestek verkrijgbaar is. Wellicht ben ik verkeerd ingelicht omtrent den datum van in werking brengen, maar anders zou ik zeggen, is het onmogelijk.

Ik althans kan mij niet voorstellen, dat iemand met zo'n korten leveringstermijn nog zal willen of kunnen inschrijven, tenzij (vergeef mijne onkunde) die machines steeds in de magazijnen gereed staan. Maar in elk geval, de dag van aanbesteding is nog niet daar, en het aanvoeren van alles, ook het opstellen zou vóór Mei moeten plaats hebben ?

Eene nieuwe onderneming dient vóór alles goed ingericht te zijn, ten einde haar eigen succes te verzekeren niet alleen, maar ook, omdat anderen, hoewel geen aandeelhouders, niet minder belang stellen in het voordeel voor den landbouwer door fabriekmatige boterbereiding.

Ik bedoel, dat alles de noodige tijd vordert, ook het richtige afleveren en goed opstellen van het benodigde.

Nu wilde ik vragen: Is of wordt wellicht de termijn van oplevering verlengd?

Dit ware wel te wenschen, want het Bestuur wil terecht het werk goed uitgevoerd zien. Buitendien acht ik mededingen naar de levering in 't belang van de zaak zelve.

X.

— De *St. Ct.* bevat de statuten van de coöperatieve stoomzuivelfabriek *Luctor et Emergo* te Zonnemaire.

Het doel der vereeniging is gemeenschappelijke zuivelbereiding, door de exploitatie eener stoomzuivelfabriek en den verkoop van verkregen producten.

Om dit doel te bereiken, sticht de vereeniging eene stoomzuivelfabriek op het terrein en in de gebouwen der voormalige meestoof *de Landbouw* te Zonnemaire en verbinden zich de leden om ten behoeve van deze fabriek, behoudens die voor eigen gebruik benoodigd, ter bereiding te leveren alle melk van minstens het aantal melkkoeien, bij hunne deelname aangegeven; wordende gerekend dat van elke koe een maximum van drie duizend vijf honderd liters wordt verkregen per jaar.

De vereeniging is aangegaan over 15 jaren. Het kapitaal bedraagt *f* 22.000.

Het bestuur der vereeniging bestaat uit drie leden. Zij worden gekozen door de leden, kiezen uit hun midden een voorzitter, secretaris en penningmeester en regelen hunne werkzaamheden bij huishoudelijk reglement.

Tot leden van het bestuur zijn gekozen de heeren J. M. Klompe, C. Groeneveld de Kater en C. J. Hocke Hoogeboom.

— Door de leden der stoomzuivelfabriek *Luctor et emergo* op Schouwen is met groote meerderheid tot directeur-boekhouder benoemd de heer R. Bosma van Aduard; met wien op de voordracht stond de heer C. J. Heijblom van Arnhem. Tot machinist werd benoemd de heer M. Heijboer te Noordgouwe, met wien op de voordracht stonden de hrn. P. C. van Beek van Anna Jacobapolder en F. de Vos van Zierikzee.

GEVRAAGD:

In de Zuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire: Een flinke JONGELING geschikt de melk in ontvangst te nemen en te controleeren, om verder in het vak te worden opgeleid. Benevens een zindelijk MEISJE voor de boterbereiding. Een jonge MAN en VROUW zonder kinderen kunnen ook in aanmerking komen. Aanbod van een volontair zal in overweging worden genomen. Reflecteerenden zich aan te melden met zelfgeschreven brieven vóór den 16 Mei e.k. bij den Secretaris CH. GROENEVELD DE KATER te Noordgouwe.

 Het BESTUUR der Stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire, geeft belanghebbenden kennis, dat zij in Zierikzee tot **Uitverkoopers** der fabrieksboter hebben gesteld de heeren C. DE BRUIJN, Poststraat en VAN DE STOLPE, Maarstraatje. De boter is verpakt in potjes van een half Kilo en kistjes van 2 Kilo, verkrijgbaar tegen **75** Cent per half Kilo. Aan de fabriek zonder emballage verkrijgbaar à **70** Cent de halve Kilo in potten.

Namens het Bestuur,
CH. GROENEVELD DE KATER,
Secretaris.

Ingezonden stukken.

De Stoomzuivelfabriek Luctor et Emergo te Zonnemaire.

Onder bovenstaand opschrift is na veel strijd eene fabriek gesticht, die op Dinsdag den 28 Juli 1891 de eerste boter produceerde. Wij zullen ons niet bepalen bij den bouw en den duur daarvan, doch willen gaarne eens eene wandeling door hare localen maken.

Wil mij dan in uwe verbeelding volgen en openen wij de deuren van den doorrit, alwaar de kolossale melkwagens binnenrijden, die de melk zullen aanbrengen. Daar valt al dadelijk in het oog het heischtoestel, waarmede de melkkannen langs machinalen weg worden opgehaald ter hoogte van omstreeks vijf meters, alwaar de kannen van de sloten worden ontdaan, om daarna de melk door de teeems in den weegbak te laten vloeien en men door wijzers der bascule wordt gewezen op de wicht die ieder heeft aangevoerd. Zoodra deze wicht is opgenomen, wordt een klep geopend, die de melk in de groote volle melkbak, welke 1500 liters kan bevatten, uitstort.

Nauwelijks is echter de vulling begonnen af men ziet een jeugdig persoon in witte kleeding de werkzaamheden nagaan en hoort hem al spoedig zijne orders geven aan den machinist, om de stoommaschine in beweging te brengen. Wij zullen die persoon volgen en hem U voorstellen als den Directeur-Boekhouder der fabriek. Wij gaan eenige trappen naar beneden en komen in net en vroolijk kantoor, van alle gemakken voorzien, zelfs is daar gezorgd voor onverwachte koude, wijl eene stoomkachel gereed staat, om desnoodig warmte aan te brengen; wij zullen hier liever eens terugkomen en den directeur volgen, om de ontroomer, welke hij in een nevenlokaal in werking heeft gebracht, nauwkeurig te bezien.

Verbazing en eerbied bezielt ons voor het vernuft des uitvinders, wanneer wij hooren, dat de room door de middelpuntvliedende kracht in den kortst mogelijken tijd van de melk is gescheiden, men ziet daar de Alpha Laval Separator, welks trommel 5600 tot 6000 omwentelingen in ééne minuut maakt en 1500 liters per uur afroomt. Zij ontvangt de melk door eene pijp, die van uit de volle melkbak deze aanvoert en door een kraan wordt geregeld en het is aardig om te zien, hoe de afgescheidene room door een aangelegd, goot zich een weg baant naar het koellokaal, alwaar zij over eene afkoeler wordt gevoerd, om zoo in de groote roombassins den tijd af te wachten tot haar een doortocht naar de karn wordt gelaten; de passage over de afkoeler geeft eene verlaging van temperatuur van gemiddeld 13° Celsius.

Van uit eene andere buis der separator ziet men de afgeroomde melk zich door eene goot ontlasten in de groote melkbak, die in den doorrit is geplaatst, om daar af te wachten het besluit des directeurs of zij gepasteuriseerd, dan tot karnemelk zal worden gemaakt. De ontrooming afgelopen zijnde, worden wij eenige ogenblikken opmerkzaam gemaakt op het nevenlokaal, waar de room werd afgekoeld. Die groote koelbakken met stoompijpen daarin, om in den winter te verwarmen, zijn daar gepaatst met vertint-koperen bassins, die de room bevat en eene lichte zuring afwacht.

Wij worden tot de separator teruggeroepen en opmerkzaam gemaakt op het onreine droesem, dat op den bodem is achtergebleven en wanneer wij dan nagaan, dat de melk eestens 2 á 3maal is geteemst, kunnen wij niet anders dan dergelijke afroomers hoog roemen, om de reinheid die zij bevorderen.

Wij volgen daarna den directeur naar het karnlokaal en worden verrast op eene bedrijvigheid door de 3 karns, die in beweging zijn gesteld, benevens ene boterkneder, waarbij een netto maagd zeer handig de boterspanen hanteert en de noodige glans en bestandheid aan dat keurig product geeft, om daarna door twee in het wit gekleede jongelingen in den boterkelder, die ook de noodige ruimte, koelte en frischheid heeft, te worden geplaatst.

De directeur wijst u daarbij aan, hoe practisch de room uit het koellokaal door aangebrachte goten naar de karns wordt gevoerd en men ontwaart, dat als van zelf de melk, zonder dat handkracht daarvoor noodig is, van uit de volle melkbak uit da hoogte de noodige processen ondergaat, tot men de boter uit de karn schept. Is de boter uit de karn genomen, wordt de karn gekipt en de karnemelk loopt door eene met tegels belegde goot naar een bak in den doorrit, van waar zij ter aflevering goemakkelijk wordt afgepompt. Het karnlokaal kan in netheid met alle de andere wedijveren, de prachtige tegelvloer verhoogt niet weinig het nette en zuivere van die werkplaats.

In dat lokaal prijkt aan den wand eene eenvoudig bus, waarop den bezoekers wordt gewezen om geen fooien aan het personeel te geven, maar in de bus iets te willen afzonderen, dat door het bestuur zul worden aangelegd ter vorming van een fonds voor die werklui, wanneer zij in gebreke machten komen. Het twijfelt niet of eene algemeene medewerking zal door de bezoekers worden getoond.

Wij zien nog even in de ruime boterkelder, om daarnaast de kaaskelder en pekelkelder te bezien; beide laatstgenoemde behooren echter nog tot de figuranten en wachten op de toekomst. Wij stappen door den doorrit om nog den blik te slaan in een der schoonste lokalen, hetwelk dienen moet om het Swartz Systeem toe te passen en hoofdzakelijk voor de toepassing der Zondagsrust is gemaakt, om de melk, die des Zondags de koeien voortbrengen, daarin voor bederf te bewaren.

Jammer maar, dat ook die melk zonder handkracht niet uit de uiers in de vaten kan loopen. Men zegt dat men in Engeland machines op het spoor is, die zichzelf aan de uiers verbinden en de koe uittrekken om de melk door buizen vele kilometers ver te verplaatsen, zonder dat er één mensch naar behoeft om te zien. (Dat zal eene zalige rust geven). Van uit dat schoone lokaal gaan wij door eens deur en staan aan het voorportaal van het ijshuis; daar worden wij echter niet binnengelaten en behoort alleen als heiligdom aan het fabriekspersonel. Wij gaan nu den weg buitenom en nemen nog een kijkje in de machinekamer, om de nette machine van tien paardenkracht en daarnaast in een afzonderlijk lokaal de ketel van 18 M². in oogenschouw te nemen, en net genoeg hooren wij den machinist den naam van den fabrikant Begemann uit Helmond noemen, die zulk een uitmuntend stoomwerktuig leverde.

Ja, wanneer wij na alles te hebben gezien, ons oordeel mogen uitspreken, dan geloof ik, dat de namen der architecten *Viets en van der Linden*, die zulk een nette en practische fabriek ontworpen, met eere mogen worden genoemd, maar dat ook daarnevens den naam van den aannemer *J. van der Werff* niet mag worden vergeten, daar bij het vele vreemde, dat in dezen bouw voorkwam, de netheid in zijn werk, ook van soliditeit getuigt.

En wanneer wij nu dit alles hebben gezien, keeren wij tot het kantoor terug om ons met de bestuursleden, die bij de eerste productie der boter bijna allen tegenwoordig zijn, (dagelijksch en toegevoegd bestuur) te vereenigen en hare tevredenheid over het goede succes te deelen. Wij hooren den Voorzitter zijne hoop uitspreken over den bloei en de uitbreiding dezer fabriek en deze hoop wordt gaarne door allen bevestigd.

Een ander lid van het bestuur bespreekt den strijd, die reeds door voorgeslachten is gestreden en die ook het lot der hedendaagsche menschheid nog is, doch voegt daarbij het oude spreekwoord : hoe grooter strijd te schooner overwinning, waarna de volgende dichtregelen ten beste worden gegeven in de hoop deze door allen zullen worden ter harte genomen en in practijk gebracht:

Juich met mij in het roemrijk heden,
Zoo waard door velen wordt herdacht,
Want als *dit* heden wordt verleden,
Juicht om *deez'* stond oog 't nageslacht,
Zij zullen onze daden prijzen,
Door de verand'ring der tactiek,
Wijl men nu op voordeel'ger wijzen,
De boter maakt in *deez'* fabriek.
Eén soort, gelijke vetgehalte,
Eén marktprijs, daarbij geen verschil,
Zoo krijgt men edeler gestalte,
Dan door der winkeliersen gril.
Nog meer zou ik u kunnen malen,
Doch beter dat elk observeert,
Dan leest men later in d' analen,
Een loflied, daar elk triomfeert.
Dit zal 't bestuur ten goede komen,
In hare zorg en taai geduld,
Bij 't bouwenzoo vaak voorgekomen,
Vertraging, door der bouwliën schuld.
Doch nu dit lijden is geleden,
Slaan wij op nieuw de vlerken uit,
En wenden ons met vaste schreden,
Naar 't doelwit, dat ons voert vooruit!
Wij wijzen ieder op de vane,
Die *deez'* fabriek steeds heffen moet,
De spreuk der vad'ren, die nooit tane,
Maar ons verheft, bezielt met moed.
Dat „*Luctor et Emergo*” leve!
In ieders borst en ziel en zin,
Dun zal *deez'* onderneming geve:
Een vriendschapsband en.... geldgewin.

Ingezonden Stukken.

Storm in een glas water.

Waar de menschen in eene kleine omgeving zich bewegen, hetzij als dorps-, kleinsteds- of eilandbewoners, onder vinden wij eene onophoudelijke variatie door de oplettendheid onzer medemenschen, die iedere gelegenheid aangrijpen, om zelfs de kleinste nietigheid wijd en breed uit te meten. Een gebroken ruit kan een geheel dorp in roering brengen, waaraan soms eene belangrijke geschiedenis wordt vastgeknoopt.

De aankomst van één stoomboot, waarop één orgeldraaier een aria ten beste geeft, brengt in een klein stedeke talloos bewoners op de been om de aangekomene te bewonderen, te bespreken, wie hij is, vanwaar hij komt en waar hij henegaat. Al wat bij dergelijke samenscholingen slechts met een tintje nieuw of vreemds wordt opgemerkt, is en blijft het gesprek van het oogenblik en bij gebrek aan stof voor volgende uren of dagen tot men weer iets anders hoort of ziet dat het oude verdringt.

Die kleine oplettendheden worden in een geheel eiland waargenomen en het schijnt vaak één huisgezin te zijn, waarin de vele kinderen malkanders doen en laten bedillen.

Zoo hebben de kinderen onzer eilanden in den tegenwoordigen tijd eene onuitputtelijke stof gevonden in de stichting eener nieuwe stoomboterfabriek. Dit is iets nieuws en moet (en niet ten onrechte) onophoudelijk besproken worden, doch men kan en mag zich niet blijven bepalen tot den bouw, want deze begint tot het verleden te behooren, o neen, achtereenvolgens komt het personeel aan de beurt en de producten die men produceert of nog zal voortbrengen.

De eerste boter is aan het publiek uitverkocht, de publieke opinie zal onverwijld oordeelen, met een kenners tong wordt geproefd en verder beijvert men zich een scheikundig onderzoek in te stellen. Het oordeel volgt en als uit eenen mond roemt men de fijne aroma, die zich in het nieuwe product bevindt.

Doch helaas! de scheikundige rechter openbaart dat bij onderzoek gebleken is het nieuw fabrikaat tien procent water bevat. Tien procent water! dat is ongehoord, de

fabrikant moet in stilte gewaarschuwd worden, wil men dat de fabriek niet in weinige dagen een wissen ondergang te gemoet gaat. In stilte gewaarschuwd . . . op dezelfde wijze als bij Midas; deze was verrijkt met ezelsoreen dat alleen aan eene vriendin bekend was en aan niemand mocht worden medegedeeld, doch dit geheim bezwaarde haar zoo zeer, dat zij het de boomen mededeelde, waarop alle boomen luide uitriepen: Midas heeft ezelsoreen!! Zoo ook met de waterpercentage in telegrafische snelheid was dit onderzoek alle eilandbewoners bekend.

Voor velen was het koren op den molen, want het gold hier eene industrie die vooruitgang kan bewerken en dat verlangt ieder niet. Doch deze onheilbode maakte boter op den denkenden mensch geen invloed tot verkeerzame toepassing, en waarom? Zij waren door onderzoek wijzer en wisten dat de percentage water zeer billijk was. Het leerboek over de boterbereiding door Dr. Vitus Bruinsma geeft aan, dat eerste kwaliteit boter 15 % water mag bevatten en toevallig was hier 10 % water en nog wel doordat bij het inpakken van een kistje van 2 kilo boter een te nat perkamentpapier was gelegd, waardoor natuurlijk de waterprocenten vermeerderden. Latere proeven hebben bewezen dat hetzelfde fabrikaat tot 3 % was gedaald.

Zietdaar storm in een glas water, waarmede de bewoners in kleine omgeving zich bezig houden. Storm in een glas water, die zoo menig gemoed doet gisten en zoo menig onaangenaam woord uitlokt. Waartoe zij leiden, zegt de ervaring. In den regel tot ergernis en verwijtering. De

aangename tinten des gemeenschappelijken levens worden er vaak door benomen en eene gewenschte samenwerking, vooral onder eilandbewoners zoo noodig, voor goed verbroken. Het vertrouwen wordt in nevelen gehuld en de vooruitgang, die bloei en welvaart moet aanbrengen, in klusters geslagen. Zietdaar de onheilen van storm in een glas water. Wij willen hopen dat zulks op de bewoners van Schouwen en Duiveland geen nadeelige invloeden zal uitoefenen, maar zij integendeel zich nauwer zullen aansluiten om samen te gaan, vooral ook in deze zaak, die daardoor zeker bloei en welvaart zal aanbrengen.

SCHOUWEN.

K.

 De Zeeuwsche Stoomzuivelfabriek „LUCTOR ET EMERGO” te Zonnemaire, heeft tot den uitverkoop van hare **BOTER** aangesteld:

Te Zierikzee, den Heer C. DE BRUIJN en Mej. de Wed. v. d. STOLPE; te Brouwershaven, den Heer W. KROON; te Dreischor, den Heer SNOUCK; te Noordgouwe, Mej. ROMEIJN.

De prijs is **65 Cent** per half kilo.

HET BESTUUR.

Ingezonden stukken.

Goede wijn behoeft geen krans.

Dit spreekwoord is door alle eeuwen heen bewaarheid gebleven en houdt nog stand. Jammer maar, dat zoovelen door onbekendheid of blind veroordeel onkundig blijven en zich geen moeite veroorloven kennis te maken met datgene, wat waarlijk waardig is met een lauwerkrans te worden omhangen. In de afgelopen week in de eerste algemeene vergadering gehouden der Zeeuwsche Stoomzuivelfabriek „*Luctor et Emergo*” te Zonnemaire, sedert zij in werking is. Deze vergadering getuigde van ingenomenheid en eenswillendheid voor de zaak en liet voor verreweg de meesten aangename indrukken na.

Onderscheidene leden, die met het leveren der melk van de helft hunner koeien waren begonnen om te beproeven welke schaal den doorslag mocht geven, hebben besloten hunne geheele melkopbrengst aan de fabriekmatige bereiding toe te vertrouwen.

Deze overgang wordt echter niet zoo luide uitgebazuind, o neen, dit geschied schoorvoetend en in alle stilte wordt een krans neergelegd voor de poorten der fabriek.

In alle stilte, want een zekere schroom breidelt nog veler tongen, omdat de ongeloovigen of betweters nog in de meerderheid zijn.

Een der nauwkeurigst nagaande leden gaf mij de verzekering, dat hij van zes koeien wekelijks twee gulden en vijftig cent meer trok, dan bij de zelfbereiding der boter, ongerekend de meerdere moeite en de kosten, zoo van stooksel, onderhoud, van materiëel en honden en deze rekening geldt nu de fabriek het kostbaarst tijdperk beleeft.

Een ander lispte mij in stilte toe, dat hij zeer nauwkeurig zelf had gekarnd en verklaarde, dat zulks onder de gunstigste omstandigheden was gebeurd en juist zooveel per liter had verkregen als men in de fabriek had uitbetaald, maar . . . dat hij zijn moeite en kosten aan de zelfbereiding had ten offer gegeven.

Dergelijke verklaringen worden in stilte geuit, want het is een nieuwtje waaraan men zich heeft gewaagd en nieuwe uitvindingen of nabootsingen behooren bij velen nog tot den booze. De ontwikkeling heeft nog geenszins dat standpunt bereikt, dat men met graagte de draden van den vooruitgang wil hechten aan de hefboomen van het dageijksch werk. Neen, eene groote massa bestaat er nog, die een verhaal op bars voorvaderen doet en niet gaarne van die gebruiken zou afwijken.

Men zegt: Onze oudere hebben gewerkt van den vroegen morgen tot den spaden avond en zij zijn er op die oude wijze gekomen, waartoe die nieuwigheden? Het zijn de tragen die zulke gaarne willen. Dergelijke ideeën bestaan nog in onze vergevorderde 19e eeuw. Maar die dwazen hooren de stemmen niet suizen van die werkzame geesten uit ons voorgeslacht, die hun luide toeroepen: „*Wij hebben gewerkt en de fondamenten gelegd van den maatschappelijken vooruitgang, blijft daarbij niet stilstaan, maar bouwt voort! bouwt voort!*”

Wij hebben u niet gezegd, dat ge aan onze voeten moet blijven nederzitten, neen, wij zijn heengegaan met het heilig verlangen, dat ge eene plaats op onze schouderen zoudt innemen en

met een denkend hoofd den vooruitgang zult helpen bevorderen. Maar ach, gij blijft onnadenkend staren op onze voetstappen en komt daardoor niets verder.

En die stemmen zijn als die des roependen in den woestijn? Gelukkig neen, velen zijn er die de oogen openen en het oor leenen aan die opwekkende stemmen, die tot den vooruitgang roepen.

Onbekendheid houdt velen in den dommel van den steeds voortbewegenden tredmolen. Dezulken begrijpen niet, dat door de grootere hoeveelheden melk, welke in eene fabriek tot zuivel wordt bereid, meerdere winsten worden verkregen. De tijden zijn schaarsch, dat men door hooge marktprijzen goede dividenden maakt, daarom moet ieder precedent zich toeleggen zooveel mogelijk het voortbrengingsvermogen uit te breiden, om goedkoop zijne waren te kunnen afzetten en de concurrentie het hoofd te bieden.

Reeds gingen enkele stemmen op om in onze eilanden Schouwen en Duiveland filialen te vestigen, waardoor het vervoer der melk wordt vergemakkelijkt en uit de beide eilanden de boter in de eene fabriek met veel voordeel kan worden bereid. Zeer waarschijnlijk is die tijd nabij, ofschoon het bloed van eilandbewoners vaak langzaam door de aderen drupt. Onderscheidenen zouden gaarne met de melklevering toetreden, als de kleine entrée tot het lidmaatschap hen niet terughield.

Geen twijfel echter of de gordiaansche knoop zal door velen weldra worden doorklieft. Niet dat dit de bedoeling van mijn schijven is, want aanbeveling zal wel overbodig zijn; ik eindig daarom met verwijzing naar het opschrift: Goede wijn behoeft geen krans.

N.

K.

Goessche Courant, 17/10/1891; p. 1/6

— Dat de fabriekmatige zuivelbereiding in ons land steeds meer veld gaat winnen, blijkt o. a. hieruit, dat men ook in Zeeland daaraan de aandacht gaat schenken, ofschoon van uit deze provincie nooit boter in eenigszins belangrijke hoeveelheid is uitgevoerd.

In dit jaar is op het eiland Schouwen, te Zonne-maire, reeds eene zuivelfabriek in werking gekomen, en dezer dagen bezocht weder eene Zeeuwsche commissie de provincie Friesland, waar reeds een vijftigtal zuivelfabrieken bestaan, in verband met de plannen tot oprichting eener coöperatieve boterfabriek in het oostelijk deel van Zeeuwsch-Vlaanderen.

Ingezonden stukken.

„LUCTOR ET EMERGO.”

Mijnheer de Redacteur !

Sedert drie maanden is de Stoomzuivelfabriek „*Luctor et Emergo*” te Zonnemaire in volle werking, en nu komt het ons voor, dat we velen Uwer lezers geen ondienst zullen bewijzen, als we door middel van uw veelgelezen blad iets nader bekend maken aangaande de werking en de resultaten dier fabriek.

Waar het geldt eens zaak, zoo nauw in verband staande met met algemeen belang, twijfelen wij niet, of U zult gaarne voor het onderstaande een Uwer kolommen beschikbaar stellen, waarvoor we U bij voorbaat onzen dank betuigen.

‘t Is ons een aangename taak te kunnen constateeren dat de tot dusver verkregen resultaten bepaald bevredigend genoemd mogen worden en dat de zaak tot veler genoegen flink marcheert. Het gaat er mee als met een kind dat zijne krachten voelt toenemen, naarmate het *ouder* en *grooter* wordt. Wanneer men dan ook dit kind, dat gelukkig de lijdensperiode te boven is, de zoo onmisbare melk, die het van nature toekomt, niet onthoudt, dan durven we bijna met zekerheid voorspellen, dat het weldra de kinderschoenen ontwassen zal zijn en op zal groeien tot eene schone, jonkvrouw, die hare weldoeners zegenen zal, mits men deze jeugdige telg voedt met een voldoende hoeveelheid zuivere melk, vrij van voor de gezondheid nadeelige bestanddeelen.

- *Want deez' fabriek - wil zij rendeeren -*
- *Moet al de melk van boord tot strand*
- *Tot kaas en beter produceeeren,*
- *Dan komt een eenheidsmarkt tot stand,”*
- (Zie dit blad van 1 Augustus j.l.)

Wanneer eene zuivelfabriek goed rendeeren zal, is het niet alleen noodig dat zij eene hoeveelheid melk verwerkt en dat men een product levert dat de concurrentie op de wereldmarkt het hoofd kan bieden, maar het is ook vooral van belang dat men goede kanalen heeft gevonden voor den afzet zijner producten.

Naar waarheid kunnen we getuigen dat we daarin volkomen naar wensch zijn geslaagd. Om den lezer daarvan een overtuigend bewijs te leveren en om aan te toonen welk een goeden naam ons fabrikaat reeds in zoo'n korten tijd op de Engelsche botermarkt heeft verkregen en hoezeer onze boter daar gezocht is, zullen we hier woordelijk laten volgen, wat een onzer voornaamste afnemers ons daarover schrijft.

U, Mijnheer de Redacteur, zult wel zoo goed willen zijn aan het slot van dit schrijven te verklaren dat het origineel overeenkomt met hetgeen nu volgt.

Directeur R. BOSMA Esq.,
Zonnemaire.

Dear Sir!

We beg to highly commend you on the quality of your factory Butters which we have from time to time received from you and which command an extensive and ready sale here in this market with us, and can strongly recommend you increasing your production and forwarding larger shipments to us, which we are certain will be very profitable to you and assure you of our very best attention in your interest.

We are dear Sir,

Yours faithfully,
(volgt handteekening.)

Voor onze lezers, die beter Zeeuwsch kennen dan Engelsch, zullen we hier de vertaling laten volgen:

Den Heer Directeur R. BOSMA,
Zonnemaire.

Waarde Heer!

Wij gevoelen ons verplicht U in hooge mate te prijzen over de kwaliteit van uwe fabrieksboter, die wij van tijd tot tijd van U ontvangen hebben, welke kwaliteit eene uitgebreide en vlugge verkoop op deze markt door ons verzekert. Wij kunnen U ernstig aanbevelen uwe productie te vermeerderen en voort te gaan ons grootere partijen toe te zenden, zeker zijnde dit voor U zeer voordeelig zal zijn; wij verzekeren U van onze beste aandacht voor uwe belangen.

Wij blijven waarde Heer,
Uw getrouwen.

Den 24sten September j.l. ontvingen we van dezelfde firma een schrijven van den volgenden inhoud:

Dear Sir, we regret to be without a shipment of Butter from you this week and our buyer was rather disappointed as he expected you would be sending weekly, dat wil zeggen: het spijt ons deze week geene bezending van U ontvangen te hebben en onze afnemer was zeer teleurgesteld, daar hij heeft verwacht dat door U wekelijks zoude gezonden worden.

Weer anderen schrijven dat ze er niet tegen opzien wekelijks den geheelen voorraad te nemen als de boter puik is en de conditiën aanneembaar zijn. 't Is ons echter niet mogelijk aan de vele aanvragen te voldoen. Telkens komen we eene belangrijke hoeveelheid tekort; gedurig moeten we onze afnemers teleurstellen, omdat de voorraad geheel uitgeput is. Doch genoeg reeds om aan te toonen „dat ze in de fabriek „*Luctor et Emergo*” goed van de boter af kunnen, waarvoor sommigen zoo bevreesd waren.

In verband met het voorgaande wekt het ten zeerste onze verwondering dat de belangstelling in deze fabriek zoo gering is. Wanneer we daarover onze gedachten laten gaan en de reden ervan trachten op te sporen, dan komen we altijd weer tot de conclusie: *onbekendheid met het nieuwe en daardoor vooroordeel*. Het is toch niet denkbaar dat men zich zou laten afschrikken door de inderdaad lage entrée die gesteld is.

Wie toch zou zich niet gaarne deze kleine opoffering getroosten, om een *aandeel* in deze fabriek te bekomen.

Hoe vaak toch wordt eene dergelijke som voor aandelen uitgegeven, waarvan nooit een cent terugkeert, en hier behoudt men toch in het ongunstigste geval een groot gebouw met een flinken inventaris.

Laat ons 't voorbijgaan opmerken dat eens fabriek van *aandeelhouders* (dus geen speculatieve fabriek) niet *kan* failliet gaan, tenzij de belanghebbenden het willen.

De stoomzuivelfabriek te Grijpskerk (prov. Groningen), beleefd een enorm succes. Zij begon aanvankelijk met de geringe hoeveelheid van pl. m, 500 liter melk per dag te verwerken, welk getal liters echter spoedig vermeerderde.

Er waren zestig aandeele beschikbaar gesteld à *f*250, die reeds het eerste jaar geplaatst waren.

In den zomer van het tweede jaar verwerkte bovengenoemde fabriek reeds ruim 7000 liter per dag en nu het derde jaar bijna 10000 liter.

Intusschen hadden enkele voorstanders der fabriek, (mannen die met hunnen tijd meegaan, en de bakens verzetten wanneer het noodig is), die twee of meer aandeele à *f*250 hadden genomen, hunne overige aandeele verkocht, sommigen met *f*50 winst.

Er werden toen door het Bestuur nog *twintig* aandeele disponibel gesteld, doch nu tegen *f*300, die in een ommezien geplaatst waren, zoodat men aan een tiental aanvragen niet kon voldoen, temeer daar de fabriek, die op veel kleinere schaal is ingericht dan deze, reeds het derde jaar veel te klein bleek te zijn.

Als men voorts nagaat dat er in Groningen en Friesland dit jaar nog een tiental fabrieken bij worden gebouwd, dan hebben we alle reden om te gelooven dat we op den goeden weg zijn. Mochten na deze beschouwingen velen zich opgewekt gevoelen eene goede zaak te helpen steunen, dan zal eenmaal bewaarheid worden, wat wij als motto boven dit opstel hebben geplaatst.

ZONNEMAIRE. R. BOSMA.

 Op den elfden Januari 1892 is door den ondergeteekende P. VAN DER GRAAF AZN., gevestigd te Rotterdam, aldaar handelende onder de firma **VAN DER GRAAF & Co.**, als daartoe gemachtigd door „De Coöperatieve Stoomzuivelfabriek **LUCTOR ET EMERGO**” te Zonnemaire ter Griffie der Arrondissements-Rechtbank te Zierikzee ingediend de duidelijke afbeelding en omschrijving van het volgende merk: Het merk stelt voor een cirkel, waarbinnen staan afgebeeld:

onderaan een klomp, in het middendeel een kater en achter deze beide figuren langs een boom met bladeren en takken, welke drie voorstellingen zijn ontleend aan de namen der tegenwoordige bestuursleden der inzendende Coöperatieve vereeniging, n.l. de heeren: JOHANNES MATTHIJS KLOMPE, CHRISTIAAN GROENEVELD DE KATER en CORNELIS JOHANNES HOCKE HOOGENBOOM. Binnen den rand van den cirkel bevinden zich rondom de gezegde afbeeldingen de woorden: „Luctor et Emergo” en daar achter de letters „Gedp”. Het merk wordt aangebracht op de boter en hare verpakking, welke door „De Coöperatieve Stoomzuivelfabriek **LUCTOR ET EMERGO**” te Zonnemaire wordt in den handel gebracht.

VAN DER GRAAF & Co.,

Handels-Informatiën en Incasso's,
Rotterdam—Amsterdam.

Mijnheer de Redacteur !

Over algemene vergadering „Lector et Emergo” Zonnemaire

In de jl. Woensdag 2 Maart gehouden algemeene vergadering van aandeelhouders der stoomzuivelfabriek te Zonnemaire, werd onder meer rekening en verantwoording gedaan over het 2e kwartaal van het dienstjaar 1891/92. De gunstige eindcijfers, die daarbij in het licht worden gesteld, nopen mij UEd. te verzoeken voor het onderstaande een plaatsje in Uw veel gelezen blad af te staan, ten einde zoowel aan belangstellenden als aan die leden, welke niet op bovengenoemde vergadering tegenwoordig waren, eenig denkbeeld te geven van het uitgebracht verslag.

Het bleek, dat de tweede kwartaalrekening sloot met een voordeelig saldo van $f751,14$. In de rekening was echter verantwoord $f250$ voor , aflossing en $f155$ voor dtie verschillende reserve-posten, welke bedragen mede van de netto-opbrengst waren afgetrokken, zoodat er inderdaad een goed slot is van $f751,14 + f250 + f155 = f1156,14$

Verdeelen we nu dit batig slot over de 196671 liters melk, die in 3 maanden zijn verwerkt, dan blijkt dat elke leverancier nog 0,68 cent kan trekken, *buiten* hetgeen hij in den loop van drie maanden reeds als *voorschot* heeft ontvangen.

Dit voorschot bedraagt volgens de rekening *gemiddeld* 3,52 cent per liter, zoodat summa summarum de gemiddelde melkprijs $3,52 + 0,68 = 4,2$ cent bedraagt.

Het doet er weinig toe, of de leden dit bedrag reeds geheel of gedeeltelijk hebben ontvangen; de zaak is maar, wat volgens de boeken per liter kan worden uitgekeerd. Het doet derhalve aan de juistheid dezer cijfers niets af, wanneer in plaats van 0,68 cent aan de deelnemers nog 1/3 cent zal worden uitbetaald, wijl de rest in kas blijft.

Behalve den gezamenlijken melkprijs van 4,2 cent ontvingen de leden nog 75 pCt. afgeroomde zoete melk, die hun gratis thuis werd bezorgd, en waarvoor zij dus niet de minste onkosten behoeften te maken, terwijl integendeel iemand die *zelf* karnt, de karnemelk (behoorlijk verdund!) moet *verdienen*.

Zonder twijfel vertegenwoordigt deze afgeroomde melk per 100 liter eene waarde van minstens $f2,-$ dit is voor 75 pCt. van elke 100 liter $f1,50$.

De gemiddelde melkprijs van 4,2 cent moet alzoo met 1,5 cent verhoogd worden, zoodat na aftrek van alle onkosten de zuivere opbrengst per liter zoete melk, gratis van de „*stee*” afgehaald, 5,7 cent bedraagt.

Nu is mijn bescheiden vraag: wie durft nog klagen of de zaak als nadeelig brandmerken? 't Komt mij voor, dat het een mooi begin is, heel mooi zelfs, want vergeet niet dat de fabriek nog maar korten tijd werkt en er betrekkelijk veel te weinig melk wordt aangevoerd om groote winsten af te kunnen werpen. Was dat niet het geval en kwam er bijv. de dubbele hoeveelheid melk, die in hetzelfde gebouw, met dezelfde machines, misschien wel met hetzelfde personeel, in ieder geval met weinig meer onkosten verwerkt zou kunnen worden, dan....., doch laat ieder voor zich deze berekening zelf eens maken.

Dat de twijfelaars en de mannen van het behoud door dit schrijven tot nadenken gestemd
mogen worden, is de wensch van

EEN AANDEELHOUDER.

Zierikzeesche Nieuwsbode 16-04-1892

Betreft eigen fabriek op Duiveland –
Werd Nieuwerkerk De duif.

ingezonden Stukken.

FABRIEK contra FILIAAL.

Mijnheer de Redacteur!

Mogen wij U voor het onderstaande beleefd plaats verzoeken in uw veel gelezen blad ? Het was ons voornemen niet, zooals wij ook openlijk hebben gezegd in eene advertentie, om door middel van uw blad de voordeelen eener Fabriek in Duiveland te stellen tegenover een Filiaal in aansluiting met „Luctor et Emergo” te Zonnanaire. Nu evenwel een Oosterlandschen ? landbouwer zich in het strijdperk waagt, en eene zeker volgens zijne opinie niet on-aardige becijfering maakt, ten gunste van de filiaal, zien wij ons genoodzaakt van ons voornemen af te wijken en ook onze becijferingen daartegenover te plaatsen. Wanneer wij die echter ter overweging geven, den doen we zulks niet in de meening dat *wij* alles zien; doch, wanneer men meent alles te zien en men is op vele zaken een blinden leidsman, dat is een erger geval. Doch genoeg. Wij zullen het schrijven op den voet volgen. Waarom wil men in Duiveland liever zelf eene Zuivelfabriek oprichten, in plaats toe te treden tot de fabriek te Zonnemaire ? Eenvoudig om financieële redenen, die wij straks zullen ontvouwen. des te meer, wanneer het middelpunt gekozen wordt.

Zie verder betreft deze fabriek in de MAP SD *De Duif*

EEN UITSTAPJE.

(Van onzen eigen verslaggever.)

van de afdeling Zeeland der vereeniging *het Nederlandsch Rundvee stamboek*

Maar — laat ons daarover niet uitweiden — en liever mededeelen wat op de vergadering volgde.

Dat was een alleraangenaamste rijtoer, die over Dreischor langs Zonnemaire naar de boterfabriek *Luctor et Emergo* leidde. Boterfabriek schreven wij in navolging van hetgeen in de »orde van werkzaamheden» te lezen was, maar toen wij er kwamen bemerkten wij dat die titel niet juist was en met behoud van den naam »stoomzuivelfabriek» moest heeten.

We poosden daar en werden in de gelegenheid gesteld om de inrichting van stukje tot beetje te bezien, echter — en dat is niet de schuld der directie maar een gevolg van den weinigen tijd die ons gegeven was — alleen in vogelvucht.

Wij hadden, vooral omdat de zaak van zuivelfabrieken in Walcheren aan de orde is, ons voorgesteld goed onse oogen en ooren den kost te geven, maar moeten, 't spijt ons, bekennen dat het halfuurtje dat beschikbaar was en het groot aantal menschen dat steeds om ons heen drong, het onmogelijk maakte om meer dan een vluchtig overzicht er van te geven.

De fabriek is gesticht uit eene vroegere meestoof; en is daarom misschien niet zoo ingericht als een vakman het wenschen zou. Wij, leeken als we zijn, informeerden naar de kosten en vernamen dat met de ap- en depentien er een f 30.000 voor was uitgegeven. Die som viel ons tegen, omdat we ons herinnerden dat

in Walcheren geleeraard werd dat voor 10 mille een geschikte zuivelfabriek was te stichten.

We vernamen dat de fabriek, die op coöperatieven grondslag rust, begon met 300 koeien en thans reeds de melk van meer dan 400 verwerkt, terwijl zij een capaciteit heeft voor het verwerken van melk van een duizend melkbeesten.

De voor de melk besteedde prijs werd naar het vetgehalte berekend 1 cent per percent, wat ongeveer gelijk staat met 6 cent per liter. De melkleveranciers, de boeren, niet de koeien, krijgen 75 % van de afgeroomde melk terug.

Een van hen, die ons welwillend mededeelingen gaven, deelde mede dat de werktuigen waren geleverd door de firma Boeke en Huidkoper, naar welker plan de fabriek ook was gesticht. Dezelfde zegsman noemde de separator een Alfa en de boterkneder volgens het systeem Ahlborn.

De directeur der fabriek vertelde ons terloops dat de melk bij de boeren vanwege de fabriek wordt afgehaald en berekende de kosten daarvoor op ongeveer $\frac{1}{4}$ cent per liter.

Gaarne hadden we in minder druk gezelschap eenigen tijd in de fabriek vertoefd, de welwillendheid van den directeur staat ons borg dat we dan een veel beter, veel meer wetenswaardig verslag hadden kunnen uitbrengen, maar »instappen, spoedig instappen» klonk ons toe, »de boot wacht niet», daarom heschen we ons weder in 't vehikel om in vliegende draf Schouwen's hoofdstad te bereiken.

Goessche Courant, 05/07/1892; p. 1/4

De voorjaarsvergadering zal te Goes gehouden worden en vermoedelijk de zomervergadering te Middelburg.

Na afloop der vergadering werd gelegenheid gegeven den Clydesdaler hengst te bezichtigen en vervolgens gebruik gemaakt van den rijtoer naar Dreischor door de Schouwsche leden aangeboden om de boterfabriek »Luctor et Emergo» te bezoeken.

(M. Ct.)

— Laatstleden Vrijdag werd door eenige leden der stoomzuivelfabriek te Zonnemaire aanbesteed de levering van pl. m. 720,000 kilo zachte lijnkoek. De inschrijvingen varieerden van f 13,10 tot f 12,30, voor welk laatst bedrag H. de Rijke van Zonnemaire aannemer werd.

NIEUWE VOORRAAD KAAS,
in de Stoom-Zuivelfabriek
„Luctor et Emergo”, Zonnemaire.

Zonnemaire, 20 Maart.

»En komt het je soms ongeloofelijk voor,
»Omdat ge 't niet vindt in de boeken,
»Dan moet ge, want daar dient toch 't onderzoek voor,
»Het zelf maar eens gaan onderzoeken”.

De machinist der boterfabriek alhier, die een groot vriend is van kippen (vooral als ze goed gebraden zijn) en van kipeieren (vooral als ze goed gekookt zijn) toonde ons van deze laatste dezer dagen een exemplaar van bijzondere grootte.

Het ei woog niet minder dan 111 gram, dus ongeveer het dubbele van een gewoon kipei. Het zootje van den machinist vond het in een afgelegen boekje van het kaaspakhuis. Hoe het ei of liever de kip daar gekomen was — alle kippen waren opgesloten, meende men — begreep niemand. En eene verklaring te geven, waarom dit ei zooveel grooter was dan andere eieren, leek onzen machinist al even moeilijk als eene overbrugging van het Zijpe, of als eene *niet geleidelijke* oplossing der sociale kwestie.

Doch: »wat is moet zijn”. Spoedig — dit is, zoodra de tijd dáár was — zou de juiste toedracht der zaak aan 't licht komen.

Baurvrouw had namelijk opgemerkt, dat een der kinderen van den machinist (een lief meisje van 19... maanden, naar we vernemen de toekomstige botermaakster, wjl er tegen dien tijd twee nodig zullen zijn) eene der kippen al spelende uit het hok laten ontentappen, waarna het in vrijheid gestelde hoentje — verbeeld u! — *zonder permissie* de fabriek was ingegaan.

Elfin, eene *kip* is zoo iets te vergeven... Als we nagaan welke opvoeding, welke omgeving, welke levensomstandigheden, — doch komaan, vervolgen we liever de geschiedenis onzer kip. Deze schijnt ongemerkt het kaaslokaal te zijn binnengeslopen en — ook dit is haar te vergeven — moet zich toen te goed hebben gedaan aan de melk, die daar rustig te stremmen stond. Althans toen later het ei (opzettelijk had men 't niet gekookt) door de vrouw van den machinist geopend werd, toen — wie schetst hare verbazing — kwamen er o wonder! drie allerliefste Edammer kaasjes te voorschijn, als scharlaken zoo rood, benevens nog eene kleine hoeveelheid wei.

De gelukkige eigenaar van dit alles was eerst voornemens deze hoogst interessante ontdekking op groote schaal toe te passen, doch de overweging, dat zijn pluimgedierte dan vermoedelijk minder productief zal zijn, zoowel als de vrees, dat zoo'n zaak aanvankelijk weinig ingang zou vinden, omdat 't iets *nieuws* is, heeft hem voorloopig van dat voornemen doen afzien. De menschen zijn er nog niet rijp voor, zegt hij.

De reeds geproduceerde kaasjes heeft hij, uitsluitend voor lezers en lezeressen van den *Nieuwsbode* — zoolang de voorraad strekt — tegen billijken prijs verkrijgbaar gesteld. Men neme de proef en wachte zich voor namaak. Elk kaasje draagt het fabrieksmerk, voorstellende een man, die uit alle macht de wijzers van een torenuurwerk tracht tegen te houden, met dat gevolg, dat hij eindelijk uitgeput neervalt en op de teenen verpletterd wordt.

MELK.

De LANDBOUWERS van Westelijk Schouwen worden ter **vergadering** uitgenoodigd op **Maandag 5 Juni a.s.**, 's namiddags ten 3 ure, bij J. Bom te Haamstede, alwaar rapport zal worden uitgebracht door de Commissie, belast met een onderzoek naar de werking der Zuivelfabriek te Zonnemaire.

Aanbesteding Melkrijden!

Gegadigden voor den rit NOORDGOUWE, DREISCHOR en ZONNEMAIRE, ter ophaling en aflevering van melk, naar en van de Stoomzuivelfabriek te Zonnemaire, worden uitgenoodigd hunne inschrijvingsbriefjes vóór of op Zaterdag den 16 Sept. a.s. in te leveren. Deze twee routen moeten afzonderlijk worden opgegeven.

Voorts worden ook ingewacht inschrijvingsbriefjes voor de route ELLEMEET—ZONNEMAIRE, vóór of op 2 October a.s.

Voorwaarden en inlichtingen te bekomen aan de fabriek en bij het Bestuur.

Zierikzee, 4 Dec. Behalve het adres uit deze stad aan de Prov. Staten van Zeeland ten gunste van het tram-voorstel, zijn nog twee adressen aan genoemd college verzonden.

Het eerste gaat uit van een 45tal leden der coöperatieve stoomzuivelfabriek »Lucto et Emergo» te Zonnemaire. Zij wijzen uitdrukkelijk op het feit dat bij ijsgang of mist het hun onmogelijk is aan de vaste afnemers de als uitmuntend bekend staande boter op tijd af te leveren, waardoor de cliëntèle zeer zal verminderen, omdat zij zich elders in andere deelen van Nederland, die aan de spoorwegen liggen, van boter zullen voorzien, hetgeen niet anders dan schadelijk en nadeelig voor de onderteekenaars en dus ook voor de landbouwers kan zijn.

In het tweede adres, ondertekend door 45 leden van de coöperatieve stoomzuivelfabriek »De Duif» te Nieuwerkerk, wordt gewezen op de volgende feiten:

»a. dat bij eventueelen ijsgang of mist, zij door daarmede gepaard gaande stremming der stoombootvaarten hunne afnemers niet geregeld van hunne puike roomboter zullen kunnen voorzien, waardoor hun cliëntèle moet verlopen en zij een onmogelijke concurrentie te voeren hebben tegen bevoorrechte leveranciers, die aan 't spoor wonen, en

»b. dat de op te richten tramonderneming hun zeer veel zal ontlasten van het nu zoo dure melkvervoer naar en van de fabriek, wat van zoo overwegenden invloed is, dat op de zomervergadering van landbouw te Tholen in Juni l.l. de inleider der bespreking »over coöperatieve zuivelfabrieken» het bestaan of niet bestaan van dergelijke coöperatie daarvan afhankelijk stelde».

Adressanten beschouwen daarom de totstandkoming der tramverbinding van zeer groot belang.

(Zie telegram).

— Woensdag l.l. hield de Coöperatieve Stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire, hare 2de driemaandelijke vergadering, 3de jaargang. Uit de rekening bleek, dat in de afgelopen 3 maanden was geleverd 181613 Liters melk, waarvan was geproduceerd 12912 pond boter en 1687 pond kaas; de boter was verkocht voor 70½ Cent per ¼ Kilo netto en de kaas voor 16 Cent. De leden hadden ontvangen den gemiddelden prijs van 3,6 Cent per Liter plus 75 % afgeroomde melk. De balans gaf aan een batig saldo van f 1447,63 tegen f 1049,96 van het vorige kwartaal, alsoo eene vermeerdering van f 397,67, ondanks een buitengewone uitgaaf van circa f 500.

Het ledental was vermeerderd met 3.

De pas in werking gebrachte stoommaalderij, uitsluitend voor veevoeder der leden, voldeed aan de verwachting, getuige de nu reeds in de afgelopen maand gemalen hoeveelheid van 400 Hect.

Op het eind der vergadering deelde de Voorzitter uitvoerig de resultaten mede, omtrent de waargenomen verbouw en bereiding der Cichorei, waarnit bleek, dat deze teelt in de laatste jaren als een zeer winstgevende kan genoemd worden.

Dientengevolge werd eene commissie benoemd, bestaande uit de heeren D. Hocke Dz., Chr. Groeneveld de Kater en Joh. der Weduwen, die de opdracht aanvaarden een nader onderzoek in te stellen in de streken van Noord-Brabant, waar Cichorei verbouwd wordt, om alsdan bij gunstig rapport door de leden onderling een zekere oppervlakte te zaaien en zoo mogelijk het resterend gedeelte der gebouwen, behoorende aan de Zuivelfabriek, voor de bereiding in te doen richten. Mocht deze teelt slagen, zou zulks bij eenige uitbreiding een uitkomst voor den werkenden stand kunnen worden, daar het gewas veel meer dan eenig ander, aan delf- en wiedloon vereischt. We willen hopen!

Uittreksel van het verhandelde in de laatste algemeene vergadering der leden van de coöperatieve stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire. Van af 5 Aug. tot 27 Oct. j.l. werden ingeleverd en verwerkt 339,648 Liter melk, tegen 228,529 Liter in hetzelfde kwartaal van het vorige jaar, dus 111,119 Liter meer.

Van deze 339,648 Liter is bereid 23,699 pond boter en circa 1300 pond kaas. De balans sloot met een voordeelig saldo van f 3877,89. Het saldo op 5 Aug. j.l. bedroeg f 2970,16½. De Commissie van Toezicht constateerde alzoo een goed slot van f 907,72½, welk bedrag na aftrek van alle onkosten in 3 maanden is opgewonnen.

Het aantal deelnemers is in bovengenoemd trimester vermeerderd met 2.

Op 27 Oct. j.l. telde de Vereeniging 78 leden.

[onbekende krant], 22/02/1894; p. 1/2

— Door de firma Franken & Goemaus te Goes is aan de Zuivelfabriek te Zonnemaire geleverd een Graanmolen van 6 paardenkracht, tot het malen en breken van beestenvoer. Deze machine werkt uitstekend en daarvan wordt door de leden-landbouwers een druk gebruik gemaakt.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 01/12/1894; p. 3/4

Uittreksel van het verhandelde in de laatste algemeene vergadering der leden van de coöperatieve stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire. Van af 5 Aug. tot 27 Oct. j.l. werden ingeleverd en verwerkt 339,648 Liter melk, tegen 228,529 Liter in *hetzelfde* kwartaal van het vorige jaar, dus 111,119 Liter *meer*.

Van deze 339,648 Liter is bereid 23,699 pond boter en circa 1300 pond kaas. De balans sloot met een voordeelig saldo van f 3877,89. Het saldo op 5 Aug. j.l. bedroeg f 2970,16½. De Commissie van Toezicht constateerde alzoo een goed slot van f 907,72½, welk bedrag na aftrek van alle onkosten in 3 maanden is opgewonnen.

Het aantal deelnemers is in bovengenoemd trimester vermeerderd met 2.

Op 27 Oct. j.l. telde de Vereeniging 78 leden.

Goessche Courant, 05/01/1895; p. 1/4

— Aan de zuivelfabriek-melkinrichting te Utrecht is benoemd tot chef de heer L. Blaak, thans volontair aan de zuivelfabriek te Zonnemaire. De fabriek — het eigendom van den heer G. C. Van der Lee Cz. te Alblasterdam — treedt 1 Maart aanstaande in werking.

Uittreksel van het verhandelde in de algemeene vergadering der leden van de coöperatieve stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo" te Zonnemaire, op 13 Februari j.l.

Van af 28 October 1894 tot 2 Februari 1895 werd ingeleverd en verwerkt 247609 Liter melk, waarvoor gemiddeld aan de leden is nitbetaald 3,528 Cent per Liter, *buiten* de 75 % gratis teruggeleverde afgeroomde melk.

Er is in dit kwartaal 65996 Liter melk *meer* ingeleverd dan in hetzelfde kwartaal van het vorige dienstjaar. Verder is der Commissie van Toezicht gebleken, dat er van 28 Oct.—2 Febr. j.l. bereid is 17966 € boter en circa 2800 € kaas, en dat de balans sloot met een voordeelig saldo van f 4226,97^s. Het saldo op 28 Oct. j.l. bedroeg f 3877,89, zoodat, na aftrek, van alle onkosten in deze 3 maanden f 349,08^s is opgewonnen.

Het aantal deelnemers is in dit trimester vermeerderd met 3.

Op 2 Februari j.l. telde de Vereeniging alzoo 81 leden.

Ten slotte zij vermeld, dat in bovengenoemde vergadering definitief is besloten over te gaan tot het stichten eener filiaal te Haamstede.

VERKOOPINGEN ENZ.

Te Haamstede werd Vrijdag door het bestuur der zuivelfabriek: »Luctor et Emergo" te Zonnemaire, aanbesteed het bouwen van een Filiaal te Haamstede. Ingeleverd werden tien inschrijvingsbiljetten. Aan den laagsten inschrijver, den heer A. Giljamse, timmerman te Haamstede werd het werk gegund voor f 2623.

Haamstede. Ter aanvulling van de in ons blad van Zaterdag reeds kortelijk medegedeelde uitslag van de aanbesteding der filiaal van de boterfabriek te Zonnemaire, worden de verschillende inschrijvers hieronder medegedeeld:

A. Giljamse te Haamstede voor f 2623 (aannemer); H. J. Romeijn te Burgh voor f 2625; A. Verjaal te Noordwelle voor f 2629; L. Kwaak te Noordwelle voor f 2631; J. van der Werf te Noordgouwe voor f 2675,50; I. Franken te Haamstede voor f 2700; M. van der Werf te Zonnemaire voor f 2700; P. Hanson te Haamstede voor f 2740; L. Padmos te Serooskerke voor f 2750; I. de Rijke te Haamstede voor f 2781.

MELKVERVOER.

Het BESTUUR der Zuivelfabriek te Zonnemaire is voornemens **aan te besteden:**

Het vervoer der Melk naar het ontroomingslokaal te Haamstede.

Inlichtingen zijn te bekomen en inschrijvingsbiljetten worden ingewacht vóór **Woensdag 10 April a.s.**, bij den Heer M. BOLLE Lz. te Haamstede.

BEKNOPT OVERZICHT van de werking der Coöperatieve Zuivelfabriek „LUCTOR ET EMERGO” te Zonnemaire in het *derde* kwartaal van het *vierde* dienstjaar, 1895.

De Commissie van Toezicht, belast met het onderzoek der rekening, heeft bevonden, dat van af 3 Februari tot en met 27 April j.l. werd ingeleverd en verwerkt 297303 liter melk, dus 33782 liter meer dan in hetzelfde tijdvak van het vorige jaar, toen 263521 liter werd ingeleverd.

Van bovengenoemde 297303 liter melk — waarvoor aan de leden *gemiddeld* ruim 3,11 cent per liter is uitgekeerd — is bereid 19727 ƒ boter en circa 2800 ƒ kaas. De leden ontvingen ongeveer 80% afgeroomde melk gratis terug, terwijl uit de rekening bleek, dat het eindcijfer der balans in dit kwartaal met ƒ 266,19 is vermeerderd.

— De prijzen der varkens in Gelderland zijn thans zoo laag, als zij in vele jaren niet geweest zijn. Vette varkens van prima qualiteit gelden 19 à 20 cent per $\frac{1}{2}$ K.G., schoon aan den haak.

Zierikzee, 9 Juli. Zooals wij reeds in een vorig No. herinnerden, werd heden en morgen alhier gehouden de 118de algemeene vergadering der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid.

Na een gemeenschappelijken maaltijd in het »Hotel van Oppen», werd een rijtoer gehouden, die was aangeboden door het Dep. Zierikzee.

In 24 rijtuigen werd de tocht aangevangen naar Dreischor; aldaar werd bezocht de kerk, bekend om hare prachtige graftombe, terwijl velen ook een bezoek brachten aan de 101jarige ingezetene van die gemeente Mej. Tuyn. Van daar ging de tocht naar de boterfabriek »Luctor et Emergo», onder Zonnemaire. De directeur, de heer Bosma, gaf aan elk de meest gewenschte inlichtingen, die natuurlijk velen aangenaam waren. Algemeen werd geprezen de nette inrichting dezer fabriek.

Toen was het doel der reis Brouwershaven; de geheele gemeente was in feestdosh. Aldaar werd in de eerste plaats een bezoek gebracht aan het Raadhuis, een gebouw dat oud is en veel ouds bevat. Het boek van Jacob Cats, de brieven van Alva, de pijnbaak enz., alles wijst ons op de oudheid dier gemeente. Burgem. en Weth., benevens de leden van den Gemeenteraad, waren aanwezig. De Burgemeester sprak een woord van »welkom» toe aan het Hoofdbestuur en de afge-

vaardigden der Maatschappij van Nijverheid. Hij herinnerde hun den vorigen bloei en welvaart dezer gemeente en wees er tevens op hoe deze plaats is achteruit gegaan, ook wat den landbouw betreft. Toch meent hij er op te mogen wijzen, dat, terwijl aan het groote centrum millioenen worden ten koste gelegd ter verbetering van water- en spoorwegen, voor een plaats als deze niets wordt gedaan.

Met eene enkele ton gouds, besteed aan de verbetering van het Hellegat, zou Brouwershaven gebaat zijn. Thans ontbreken alle verkeermiddelen. Daarom roept hij thans de hulp in van de hier aanwezigen en roept hen toe: helpt ons in de verbetering onzer wegen van verkeer, verbeter het Hellegat. Indien dit de vrucht mocht zijn van dit bezoek, dan zou het rijke vruchten opleveren. Met een »lang leve de Maatschappij van Nijverheid» besloot Z.Ed. zijne toespraak.

De Voorzitter der Maatschappij, de heer Conrad, zegt dat de tocht naar Brouwershaven hem zeer aangenaam was. Hier op dit Raadhuis zien wij — zeide Z.Ed. — de bewijzen van den vroegeren goeden tijd. Is er thans achteruitgang, de Zeeuwen, ook van Brouwershaven, hebben steeds getoond veel energie te bezitten; moge die kracht steeds van hen blijven nitgaan, dan zullen zij ook wel steun vinden. Laat ons hopen, dat Brouwershaven onder Uwe leiding tot vorigen bloei moge wederkeeren!

— Van af 29 Juli tot en met 9 November jl. (eerste kwartaal, vijfde dienstjaar) is aan de zuivel-fabriek te Zonnemaire ingeleverd en verwerkt 340518 liter melk en in hetzelfde tijdvak aan de filiaal te Haamstede 114379 liter melk, totaal dus 454892 liter, waarvan bereid 30410 pond boter en circa 800 pond kaas. Het saldo der balans en winst- en verliesrekening bedroeg op 3 Augustus jl. f 3078,91 en op 9 November jl. f 4954,01, zoodat door de Commissie van Toezicht in dit trimester een goed slot van f 1875,10 kon worden geconstateerd.

Aanbesteding bij Inschrijving.

Het **BESTUUR** der coöperatieve Stoomzuivelfabriek „**LUCTOR ET EMERGO**” te Zonnemaire, wenscht voor één jaar **aan te besteden**:

Het mennen der melk der routen :

WESTENSCHOUWEN—HAAMSTEDÉ,
SEROOSKERKE—HAAMSTEDÉ,
PIKGAT—ZONNEMAIRE.

Inschrijvingsbiljetten worden ingewacht vóór of op den 24 Juni 1896, voor Haamstede bij Burgemeester **BOLLE** aldaar en voor Zonnemaire aan de fabriek of bij den ondergeteekende, alwaar men de noodige toelichting kan bekomen.

Namens voornoemd Bestuur,
CH. GROENEVELD DE KATER, Secretaris.

Te koop gevraagd:

2 Paarden

van 5 tot 8 jaar, met opgaaf van prijs. Adres:
Stoomzuivelfabriek Zonnemaire.

— Tot directeur aan de stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo” te Zonnemaire is benoemd de heer **J. W. Mulder van Giekerk**.

De Coöperatieve Stoom-
zuivelfabriek

„**Luctor et Emergo**”,
te Zonnemaire,

levert **prima kwaliteit** zuivere

NATUURBOTER,

à 70 cent per $\frac{1}{2}$ K. G.

Uitsluitend voor Middelburg verkrijgbaar
gesteld bij den heer **CORNs. J. REKKERS** in
de „Koffiebaal.”

Zierikzee, 9 Jan. Naar wij vernemen heeft de firma Wed. A. Anker Wz. alhier wederom eenige Northonpijpwellen geslagen: een in de Stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire, een in de Stoomzuivelfabriek te Hontenisse (Zeeuwsch-Vlaanderen) en een op de hoeve van den heer Bouman te Nieuwerkerk en ten laatste twee in de Stoomzuivelfabriek »de Duif» te Nieuwerkerk en wel met 't grootste succes; de beide laatstgenoemden geven het water vanzelf op.

Werkelijk zijn deze pijpwellen een weldaad te noemen voor Zeeland, waar zoo dikwerf watergebrek heerscht.

De genoemde firma verdient lof voor haar werk en wij hopen, dat zij nog in verschillende plaatsen in de gelegenheid zal worden gesteld, hare bekwaamheid in het daarstellen van Northonpijpwellen te kunnen toonen.

BEKENDMAKING.

De **Statuten** van de Coöperatieve Stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire **zijn gewijzigd** bij akte, den 26 Juli 1900, verleden voor den ondergeteekende en geplaatst in de *Nederlandsche Staats-Courant* van Dinsdag 21 Augustus 1900, no. 194.

Namens het Bestuur:
J. FRANSE, Notaris.

Huismoeders. - Winterprovisie.

Voor de levering van prima **INMAAKBOTER** houdt de Stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire zich aanbevolen.

Prijzen op aanvraag.

W. J. MULDER, Div.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 15/03/1902; p. 1/6

Zonnemaire, 14 Maart. In de heden gehouden vergadering van aandeelhouders der Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo” werd behandeld het voorstel tot liquidatie. Aangezien echter het vereischte $\frac{3}{4}$ aantal stemmen (52 van de 75) niet behaald werd, is het voorstel alzoo **niet** aangenomen.

15 Maart 1902 is er ineens een bericht dat er 14 maart een buitengewone vergadering is geweest waar een stemming plaats had voor liquidatie, die NIET was aangenomen. Ondanks uitgebreid zoeken heb ik – nog – niets kunnen vinden over de achtergrond. Ook geen adv. met oproep voor deze vergadering.

16 April 1902 was er weer een stemming. 80 van de 84 aandeelhouders aanwezig waren die avond aanwezig. Bij stemming waren er 62 tegen 17 (1 blanco) eens met een voorstel van C. J. Boogerd e.a. (het nieuwe bestuur) om de vereniging op te heffen. De laatste melk zou 30 Juni verwerkt worden.....

Middelburgsche Courant, 18/04/1902; p. 2/4

In eene Woensdag gehouden buitengewone vergadering van aandeelhouders der stoomzuivelfabriek *Luctor et Emergo* te Zonnemaire, waarin 80 van de 84 aandeelhouders vertegenwoordigd waren, is met 62 tegen 17 stemmen (1 blanco) aangenomen het voorstel van den heer C. J. Boogerd e. a. tot ontbinding der coöperatieve Vereeniging tegen 1 Augustus 1903, of zooveel vroeger in dat jaar als de vereischte meerderheid verkiest. De laatste dag der melkleverantie werd bepaald op 30 Juni 1902.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 19/04/1902; p. 1/6

Landbouw en Veeveelt.

In de laatste algemeene vergadering van de Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo” te Zonnemaire is tot likwidatie besloten. Jammer voor ons eiland, dat die fabriek door te weinig samenwerking te gronde gaat. Naar wij evenwel bij geruchte vernemen, zal de fabriek na 30 Juni blijven doorwerken. Wij hopen, dat ze dan op een beteren grondslag is gebouwd en onze landbouwers meer samenwerking toonen, opdat die inrichting onze landbouwers, in 't bijzonder de zuivelbereiding in 't algemeen ten goede mag komen.

Enkele dagen later 29-04-1902 - stond er een advertentie in de ZZNB dat de fabriek begin eerste helft Mei publiek zou worden verkocht.....

Zierikzeesche Nieuwsbode, 29/04/1902; p. 3/6

Voorloopig Bericht.

In de eerste helft van Mei 1902, op nader te bepalen dag en plaats, zal ten overstaan van den Notaris J. FRANSE te Zierikzee, *publiek verkocht* worden

**De in volle werking zijnde
Stoomzuivelfabriek „LUCTOR
ET EMERGO”**

te Zonnemaire, aan de tramlijn Zierikzee—
Brouwershaven; en

de Bijfabriek

in de gemeente Haamsted.

Als je het verdere verloop niet kent allemaal heel aannemelijk, ook de volgende advertentie, dat de verkoop niet door gaat.....

De heer W. J. Mulder, de toenmalige directeur, heeft hem – onderhands - gekocht.....

Deze begint kort daar na te adverteren voor belangstellenden melkleveranciers. Mulder bevindt zich op dat moment in een vreemde situatie, hij is eigenaar van een zuivelfabriek, is nog steeds directeur van de Coöperatie – die is officieel n.l. nog niet geliquideerd en heeft de melk nodig die willen stoppen met de zuivelfabriek!!!! Hij wil per 1 Juli – dus onmiddellijk na de laatste levering van de Coöperatie – beginnen met zijn fabriek. Hij is echter ook de man die – namens het bestuur - de oproep voor vergaderingen van de Coöperatie ondertekend!

Verslagen van bovenstaande vergaderingen heb ik – nog niet – gevonden. Gezien het later, nog al gecompliceerde vervolg, heb ik hiernaar lang gezocht.

14-06-1902 wordt er een mededeling door het – nieuwe – bestuur geplaatst.. Hieruit blijkt dat er op de vergadering van 27 Mei 1902 gehouden in Haamstede een bestuurswisseling is geweest. Het oude bestuur werd per deze duidelijk gemaakt dat ze zijn ontslagen. Het oude bestuur bestond uit J.M. Klompe, (Voorzitter) C.J. Hocke Hoogenboom, H.C. Bolle. S. vd. Weijde en C. vd. Vate. Het nieuwe bestuur bestaat uit C.J. Boogerd, (Voorzitter) J.M. v.d. Bout, J. W. Gast, M. T. v.d. Bout., M. De Glopper en A. Beije.

Deze mededeling was bestemd voor de Leden der Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo” te Zonnemaire en de filiaal te Haamstede.

Aan
de Leden der Coöperatieve Vereeniging
der Stoomzuivelfabriek „Luctor et
Emergo” te Zonnemaire en de filiaal
te Haamstede.

Ondergeteekenden, wettig geconstitueerde Bestuursleden der bovengenoemde Vereeniging geven kennis, dat bij besluit der Buitengewone Algemeene Vergadering, den 27 Mei 1902 te Haamstede gehouden, zijn ontslagen als Bestuursleden, de heeren J. M. KLOMPE, C. J. HOCKE HOOGENBOOM, H. C. BOLLE, S. v. D. WEIJDE en C. v. D. VATE; bij dergelijk besluit werden benoemd tot Bestuursleden C. J. BOOGERD, J. W. GAST, M. T. v. D. BOUT, M. DE GLOPPER en A. BEIJE.

Wij ontraden beslist betalingen te doen van het bedrag genoemd bij ontvangen circulaire van 12 Mei 1902, uitgegeven door de thans ontslagen Bestuursleden, alvorens kennis genomen te hebben van het besluit der Buitengewone Algemeene Vergadering, gehouden bij den heer VERWER te Zierikzee, op Donderdag den 12 Mei 1902.

C. J. BOOGERD.
J. M. v. D. BOUT.
J. W. GAST.
M. T. v. D. BOUT.
M. DE GLOPPER.
A. BEIJE.

Om het vervolg van de gebeurtenissen overzichtelijk te maken splits ik vanaf hier de knipsels op in twee afzonderlijke „stromen”.

- De eerste is het vervolg van de Zuivelfabriek, op dat moment in handen van directeur Mulder- die er een N.V. van maakt
- Knipselstroom twee zal gaan over de, inmiddels juridische, strijd tussen het nieuwe en oude bestuur.

Coöp. Stoomzuivelfabriek
„Luctor et Emergo”
te Zonnemaire, met filiaal te Haamstede.

Zij, die iets te vorderen hebben van bovengenoemde in likwidatie zijnde Vereeniging worden verzocht vóór 8 Juli a.s. hunne rekeningen in te dienen.

W. J. MULDER, Directeur.

Stoomzuivelfabriek
„LUCTOR ET EMERGO”
te Zonnemaire, met filiaal te Haamstede.

Zij, die nog genegen zijn Melk te leveren, worden met het oog op het regelen der melkritten, beleefd verzocht, hiervan zoo spoedig mogelijk kennis te geven of voorwaarden aan te vragen.

W. J. MULDER.

Zonnemaire Part. Mulder

Zierikzeesche Nieuwsbode, 01/07/1902; p. 3/4

Stoomzuivelfabriek

„LUCTOR ET EMERGO”

te Zonnemaire, met filiaal te Haamstede.

Zij, die nog genegen zijn **Melk** te leveren, worden met het oog op het regelen der melkritten, beleefd verzocht, hiervan zoo spoedig mogelijk kennis te geven of voorwaarden aan te vragen.

W. J. MULDER.

Middelburgsche Courant, 15/07/1902; p. 4/4

**Boterfabriek »Luctor et Emergo»,
ZONNEMAIRE.**

Deze onovertroffen Roomboter kost thans 62½ cent en is verkrijgbaar bij REKKERS en GOEDBLOED.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 15/07/1902; p. 4/4

STOOMZUIVELFABRIEK

„LUCTOR ET EMERGO”,

ZONNEMAIRE,

met filiaal te **HAAMSTEDE.**

Heeren Veehouders, die genegen zijn hunne **Melk** te leveren, worden attent gemaakt op de zeer voordeelige voorwaarden, die op aanvraag gratis worden verstrekt.

Voor leveranciers der Melk bestaat gelegenheid hun graan te laten malen à 17½ cent per 80 Liter.

Prima kwaliteit **Machine-Olie**, 22½ cent per Liter.

W. J. MULDER.

Verder bevat de *St. Ct.* nog de statuten van de stoomzuivelfabriek *Luctor et Emergo* te Zonnemaire.

Zij heeft ten doel het exploiteeren van eene zuivelfabriek voor de bereiding van boter en kaas, het koopen en verkoopen van melk en zuivelproducten, het mesten van vee en varkens en andere daaraan verwante werkzaamheden.

Krachtens besluit der vergadering van vennoten kunnen daartoe op andere plaatsen van Schouwen filialen in exploitatie worden gebracht.

Het kapitaal der vennootschap bedraagt f 8000, verdeeld in 16 aandelen, ieder groot f 500.

Het kapitaal is volteekend.

Benoemd zijn: tot directeur de heer Wiebo Jan Mulder te Zonnemaire, tot commissarissen de heeren M. C. de Crane, mr. A. J. F. Fokker, beiden te Zierikzee, en S. van der Weyde te Haamstede.

AANKONDIGING.

Te Zonnemaire is gevestigd eene Naamlooze Vennootschap, die den naam draagt van:

Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo”,

en ten doel heeft het exploiteeren van eene Zuivelfabriek voor de bereiding van Boter en Kaas, het koopen en verkoopen van Melk en Zuivelproducten, het mesten van Vee en Varkens en andere daaraan verwante werkzaamheden.

Zij heeft een aanvang genomen den 8 Augustus 1902 en eindigt 1 Augustus 1950.

De acte harer oprichting, den 8 Augustus 1902, voor den ondergeteekende verleden, en de Koninklijke bewilliging, verleend den 9 Juli 1902, n°. 45, zijn in haar geheel geplaatst in de *Nederlandsche Staatscourant* van 14 Augustus 1902, n°. 189.

ZIERIKZEE, 14 Augustus 1902.

J. FRANSE, Notaris.

— De *St. Ct.* bevat de statuten van de stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire.

Zij heeft ten doel het exploiteeren van eene zuivelfabriek voor de bereiding van boter en kaas, het koopen en verkoopen van melk en zuivelproducten, het mesten van vee en varkens en andere daaraan verwante werkzaamheden.

Krachtens besluit der vergadering van vennoten kunnen daartoe op andere plaatsen van Schouwen filialen in exploitatie worden gebracht.

Het kapitaal der vennootschap bedraagt f 8000, verdeeld in 16 aandelen, ieder groot f 500.

Het kapitaal is volteekend.

Benoemd zijn tot directeur de heer Wiebo Jan Mulder te Zonnemaire, tot commissarissen de heeren M. C. de Crane, mr. A. J. F. Fokker, beiden te Zierikzee en S. van der Weijde te Haamstede.

Stoomzuivelfabriek
„LUCTOR ET EMERGO”
te Zonnemaire,
met filiaal te Haamstede.

H.H. VEEHOUDERS, die genegen zijn hunne Melk te leveren, worden verzocht de zeer voordeelige voorwaarden aan te vragen.

Voor leveranciers van Melk bestaat gelegenheid hun Graan te doen malen à 17⁵ cent per 80 Liter.

Prima Machine-Olie te bekomen à 22⁵ cent per Liter.

W. J. MULDER.

PRIMA FIJNE KAAS.

„Luctor et Emergo” te Zonnemaire levert:

prima Goudsche Kaas à 25 en 30 cent,

„ Leidsche „ à 30 „

„ Komijne „ à 25 „

alles per halve Kilogram.

Binnenkort leverbaar prima fijne Edammerkaas, zoogenaamde bolletjes, wegende pl. m. 2 Kilo à 30 cent per halve Kilo.

Orders van af 1 Kilogram worden steeds aan de fabriek of door het personeel aangenomen.

Aanbevelend,

W. J. MULDER.

Na overname waren er bijna wekelijks advertenties met het verzoek tot melklevering aan de NV. Luctor et Emergo van W.J. Mulder

Stoomzuivelfabriek
„LUCTOR ET EMERGO”
te Zonnemaire,
met filiaal te Haamstede.

H.H. VEEHOUDERS, die genegen zijn hunne Melk te leveren, worden verzocht de zeer voordeelige voorwaarden aan te vragen.

Voor leveranciers van Melk bestaat gelegenheid hun Graan te doen malen à 17⁵ cent per 80 Liter.

Prima Machine-Olie te bekomen à 22⁵ cent per Liter.

W. J. MULDER.

Zonnemaire, 12 Febr. Gisterenavond ongeveer 11 uur brak er brand uit in het hoenderpark »De Morgenstond”, gelegen achter de Stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo” en behoorende aan den heer W. J. Mulder.

Het personeel van de passerende tram merkte den brand op, maakte de bewoners er op attent en heeft verder veel bijgedragen tot redding. Binnen enkele minuten was de spuit der gemeente op het terrein en had het geluk den brand te stuiten.

Slechts 9 hokken zijn verbrand en een paar gedeeltelijk afgebroken, doch ongeveer 200 kippen hebben het leven verloren, terwijl ook een paar broedmachines in de vlammen opgingen. Oorzaak van den brand tot nog toe onbekend.

Ingezonden Stukken.

RESUM h, van de openbare vergadering van leden der coöperatieve Stoomzuivelfabriek „*Lector et Emergo*”, in likwidatie, te Brouwershaven, „Hotel Kloet”, 26 Augustus 1903.

Na overhandiging van verschillende volmachten en het teekenen der presentielijst vraagt de voorzitter, de heer C. J. Boogerd, de goedkeuring der leden voor de aanwezigheid van mr. Van Renterghem als rechtskundigadviseur en de twee politie-beambten, waarvan de één gemeente-veldwachter van Kerkwerve en de andere die van Brouwershaven is, als getuigen. Uit het algemeen stilzwijgen wordt de goedkeuring afgeleid.

Daarna verklaart de voorzitter de vergadering voor geopend.

De notulen worden hierop voorgelezen, en onveranderd goedgekeurd

De heer J. M. Klompe vraagt alsnu, of deze vergadering weer een openbare is, welke vraag met ja door den voorzitter wordt beantwoord.

Hierop doet de voorzitter de mededeeling, dat deze vergadering is belegd om te spreken over zaken de likwidatie betreffende, en hij geeft het woord hierover aan mr. Van Renterghem. Deze zegt, dat in de vorige vergadering machtiging is gevraagd tot het instellen van een eisch van schadevergoeding *of* de fabriek terug. Met dat woordje *of* was nu bedoeld *en*. Daarom vraagt hij thans machtiging om zulke te mogen veranderen, hetgeen met meerderheid van stemmen werd toegestaan.

Verder geschiedt een uiteenzetting van de zaak-Mulder, waarvan de vermelding ik liever aan anderen overlaat.

Alleen zij vermeldt de naïeve opmerking van den heer J. Lopse Hocke, dat het hem verwonderde, dat de heeren van het oude bestuur, hetwelk vroeger zooveel met Mulder ophad, dat die hem nu niet de geëischte gelden verschafte.

De heer Van Renterghem deelde hierop mede, dat door mr. A. J. F. Fokker een schrijven was gericht aan mr. D. van der Vliet, waarin hij het wenschelijk achtte aan de bestaande procedures een einde te maken. Vroeger waren velen van de hoofdpersonen vrienden. En nu staan ze als vijanden tegenover elkander. Uitbreiding hiervan was tot in latere geslachten te duchten. In dat schrijven verklaarde mr. Fokker tevens, dat hij zulks geheel op eigen handje deed, en derhalve zonder voorkennis van één der leden van het oude bestuur.

De heer Van Renterghem, hoewel nog niet kunnende adviseeren op het gedane voorstel in te gaan, zag toch daarin een verblijdend teeken. Het was een toenadering der andere partij. Hij zoude wel eens met mr. Fokker willen confereeren.

Op de nu volgende vraag van den voorzitter, of nog iemand iets wenscht te zeggen in het belang der zaak, antwoordde de heer J. M. Klompe, dat hij nog wel iets had mede te deelen. Hij zeide namelijk het in het moreele en in het financieële belang van alle leden te achten, dat de reeds te lang bestaande kwestie wordt beëindigd, en had de zekerheid, dat op zeer enkele uitzonderingen na alle leden daarnaar verlangden. Slechts de voorzitter, secretaris en adviseur, alle drie volgens zijn bescheiden meening vertegenwoordigd in den heer Van Renterghem, hadden er financieel belang bij, dat de procedures bleven bestaan. Zijne handelingen bewijzen dat, wat ik met feiten zal bewijzen.

Keeren we daartoe even terug naar de vergadering van 7 Juli, punt 6 van het convocatie. biljet. Daar wordt gevraagd machtiging tot terugvordering van de vaste goederen der vereeniging, den de fabriek. Als toen Boogerd op zijn Schouwsch gezegd had, ziet eens heeren, dat oude bestuur heeft de fabriek onrechtmatig verkocht, daardoor hebben wij schade geleden, want het is te goedkoop, laten wij nu de fabriek terug eischen, dan kunnen wij die opnieuw verkoopen, en dan komt alles weer terecht; maar ze willen die fabriek niet goedschiks afstaan, dus moeten we een proces aan doen: daartoe is machtiging noodig van de leden, geeft ons die nu, en dan zullen we het beproeven, dan weet ik zeker, dat de uitslag der stemming anders zou zijn geweest. Maar neen, zegt de heer Van Renterghem, we moeten akte van schadevergoeding vragen, daarmede nu heeft hij de leden verlakt, want ik weet, dat er zijn, die niet wisten, dat die akte van schadevergoeding tevens beteekende machtiging tot proces. Ook noemde mr. Van Renterghem in de vorige vergadering een cijfer van 20 mille, die de directeur had beloofd te zullen teruggeven, als bleek, dat hij ze schuldig was, en van het oude bestuur werd geëischt een som van f 7500.--. Dus om van te watertanden. Maar in de vergadering, die aan de vorige voorafging, constateerde mr. Van Genterghem zelf, dat van den directeur niets te halen was. Als hij nu de kunst verslaat een kei de huid af te doen is hij mijns inziens de knapste atleet, de baas.

Nu geef ik u de heilige verzekering, dat ik niet geweten heb, en nog niet weet, dat ik niet gerechtigd was de fabriek te verkoopen. Hocke (Mongenie) wist dat ook niet. Die is staande de vergadering nog komen zeggen, dat hij bij notaris Franse was wezen informeerden, of wij daartoe het recht hadden, en deze had gezegd, dat wij daartoe volkomen bevoegd waren. Nu hoop te hij maar, dat wij de belangen der leden zouden behartigen, en ik geef u bij dezen weer de volle verzekering, dat het mijn vaste overtuiging was en is, dat met den verkoop der fabriek voor 10 duizend gulden de financiëel belangen der leden zijn behartigd.

Als vergelijkend voorbeeld haalde de heer J. M. Klompe nog dit aan, dat J. M. v.d. Bout verleden jaar, toen hij grond van den dijk van den Zuidnieuwland-Polder naar zijn hofstede vervoerde, ook niet wist daartoe niet gerechtigd te zijn. Maar de directie van dien polder heelt hem humanaan behandeld, door hem denzelfden terug te doen brengen, dat dan ook tot de laatste kluit toe is geschied.

De heer Hocke (Mongenie) zeide, dat het waar was, wat de heer Klompe opmerkte, dat hij had gezegd, dat zij de fabriek mochten verkoopen, maar voerde ter verontschuldiging aan, dat notaris Franse het ook niet wist.

Nu verder de vergadering in het „*Hotel Van Oppen*” bij den heer Van de Ven. Die had tot grondslag een schikking, maar eilieve! Het eerste, wat de heer Van Renterghem zeide, was, als mij de heeren van het nieuwe bestuur erkenden als zoodanig, was het goed, anders konden wij wel weer heen gaan. Is dat nu een poging tot schikking?

Dan volgt de vergadering bij den heer Kloet, om rekening en verantwoording te doen van 26 Januari 1902 tot 27 Mei 1902. Die had ik in de laatste vergadering niet gedaan, en zal dat nu eens doen. Wij zijn allen gezeten. De heer Boogerd opende de vergadering, en zegt: Johannes Matthijs Klompe, bent u present. Ik zet een lachend gezicht op, andermaal, „Johannes Matthijs Klompe, bent u present”; ik lachte weer. Daarop, „Corqelis Johannes Hocke Hoogenboom, bent u present”, die zet ook een lachend gezicht. Weder de vraag: „Cornelis Johannes Hocke Hoogenboom, bent u present”. Nu zegt deze, houd nu toch geen gekheid op. Daarop volgen de vragen aan de heeren H. C. Bolle, s. v. d. Weijde en J. van de Vate, die toestemmend antwoorden.

Nu zegt mr. Van Renterghem, Johannes Matthijs Klompe, bent u bereid rekening en verantwoording te doen. Ik zeg, nu moet ik eerst de vraag doen, of daarin nu verandering is ingekomen. Vroeger toch werd die aangeboden aan de commissie van toezicht. en ... Hier viel mr. Van Renterghem mij in de rede, zeggend : wij treden in geen détails; Johannes Matthijs Klompe, ik vraag u, of u bereid bent rekening en verantwoording af te leggen. De heer Klompe zegt: neen, voor die heeren hier niet: hetzelfde antwoord volgt van de andere heeren. (Afgelopen).

Nu is vroeger gezegd, dat wij autokratisch optraden, maar waaronder is deze handelwijze nu te rangschikken . Moet nu mr. Van Renterghem telkens van Rotterdam komen, om ons die vragen te stellen. Kan dat de heer Boogerd niet? Vergeet niet, dat mr. Van Renterghem zeker geen man van een daalder daags is. En de boeren zijn in den regel afkeerig van hooge dagloonen. Nu weet ik waarlijk niet wat achter die erkenning van het bestuur zit; b.v, de heer Boogerd is burgemeester van Kerkwerve, en al zeggen wij nu allen, we erkennen u als zoodanig niet, dan is hij toch burgemeester van Kerkwerve. Maar er is wat anders.

In de vorige vergadering heeft mr. Van Renterghem zijn beschouwing over de zaak gegeven. Ik wil de mijne nu ook eens mededeelen.

Het Hof heeft beslist, dat de voortgezette vergadering te Haamstede wettig was, maar heeft niet gezegd, dat de heeren het eenige wettige bestuur vormden. Nu kunnen toch en wettige vergadering wel onwettige besluiten worden genomen.

Ten 2de, den eisch bij de rechtbank te Zierikzee ingesteld, dat wij alle boeken, bescheiden en gelden zouden afdragen, heeft het hof ontzegd, zoodat, als wij die boeken hadden teruggeësch, die zeker hadden terug moeten komen. Bovendien de wijze, waarop die boeken zijn weggehaald, wat Hocke (Mangenie) in de vorige vergadering zelf heeft geconstateerd en waarvan nota is genomen, is verdacht.

Ten 3de zijn de heeren veroordeeld door het Hof in alle kosten, zodat ze geen machtiging hadden, derhalve behoeft geen der leden daarvan een cent te betalen. De leden hebben zeker niet gezien, in welke gunstige conditie ze zijn geweest voor de laatst gegeven machtiging om te procederen. Nu zitten ze er weer aan vast.

Daarop nam mr. Van Reulerghem het woord, en was verontwaardigd dat de heer Klompe hem had verdacht, dat hij de procedures trachtte voort te zetten om er geld uit te slaan voor eigen privé. Ook het woord „verlakt” was een belediging en dat liet hij zich niet zeggen, bij zoude den heer Klompe binnen 2 x 24 uren ter verantwoording roepen voor den officier van justitie en de getuigen last geven procesverbaal op te maken. Hen waren de belangen der vereeniging opgedragen en dat was zijn eenig streven en plicht; derhalve eischte hij, dat de heer Klompe excuus zoude vragen voor bovengenoemde beschuldiging, anders moest hij zich voor de gevolgen wachten. Ook had hij een leugen verteld, want in de acte van het Hof stond wel degelijk, dat het wettig bestuur was. Hij legde een afschrift daarvan ter inzage voor aan een elk.

De heer J. M. Klompe zeide zelf de akte niet gelezen te hebben, maar het van mr. A. J. F. Fokker vernomen te hebben, die toch ook wel zal kunnen lezen. En wat betreft het excuus vragen, welnu, als dat verlangd wordt, doe ik dat bij dezen. Maar nu moet ik toch mr. Van Renterghem nog eens zeggen, dat bij ook kan liegen en dat gedaan heeft in de vorige vergadering. Toen heeft u gezegd, dat wijl het oude bestuur na 27 Mei 1902 niets meer had

gedaan, daaruit bleek, dat als wij bestuur gebleven waren, de zaak nog even onberedderd was. Dat is een grove leugen.

Mr. Van Beolergem kon nooit weten, wat wij zouden gedaan hebben. Wat wel zou zijn geschied, is, dat de geheele zaak al lang vereffend zoude zijn geweest en geen der leden één cent ten onnutte betaald. Er was geen haat, nijd en vijandschap gesticht tot mogelijk in het nageslacht. En dat alles is in hoofdzaak het werk van den heer J. M. v. d. Bout.

De heer J. de Vlieger heeft tusschentijds ook nog opgemerkt, dat hij geïnformeerd heeft en dat het waarheid is, dat de heeren van het nieuwe bestuur alle vorige kosten moeten betalen en het niet is, zoode de heer Boogerd in de laatste vergadering aan hem ten eolwoord gaf dat van af 27 Mei 1902 alle kosten voor de vereeniging zoude zijn.

Ook zeide de heer J. M. ~Klompe nog, ten bewijze, dat mr. Van Renlerghero sulke grooleeche gedachten van vele leden der vereeoigiog heeft, dat nog kort geleden mr. Van Renterghem sprekende met iemand over de zaken der fabriek, deze aanvoerde, dat er toch een commissie van 18 leden was geweest, bestaande uit de voornaamste leden, die alles nagezien en geconstateerd hadden, dat allee in orde was. Het antwoord was, och de kennis van die leden schat ik niet koog en toen die iemand (mr. Van Renterghem weet wel, wien ik bedoel) ! en antwoord gaf, maar Hocke van Mongenie was er (och bij, een nogal administratief man, antwoordde bij, ook Hocke van Mongenie ziet het kleine maar niet het groote, hij ziet de punt van de naald, maar weet de naald niet te hanteeren. Dat „Mongenié' heeft mr. Van Itentreghem van u gezegd.

Voorts vernam ik later, dat zeker tengevolge van de verandering van het woordje of in - de dagvaarding ia geschied aan de vennootschap tot teruggave der fabriek.

Nu kunnen zeker de leden met recht het bekende liedje aanheffen van: „Wie zal dat betalen, zoete lieve Gerretje", enz. enz.

J. M. KLOMPE.

Stoomzuivelfabriek
„LUCTOR ET EMERGO”
te Zonnemaire,
met filiaal te **Haamstede.**

H.H. VEEHOUDERS, die genegen zijn hunne **Melk** te leveren, wordt **proeftijd van levering** toegestaan.

Voorwaarden op aanvraag te bekomen.

Indien noodzakelijk, worden nieuwe Melkritten aangelegd.

W. J. MULDER.

Stoomzuivelfabriek
„LUCTOR ET EMERGO”,
ZONNEMAIRE.

Op aanhoudend aandringen van tal van afnemers te Zierikzee, zal binnen enkele dagen door de hoofdstraten der stad rijden een wagen, waaraan verkrijgbaar zal worden gesteld:

Onze prima kwaliteit

ZUIVERE NATUUR-ROOMBOTER

tegen prijs van den dag.

Ziektekiemvrije Gepasteuriseerde

volle zoete Melk,

onder nauwkeurig toezicht bereid, verkrijgbaar in Liter- en halve Liter-flesschen, met speciaal hygiënische sluiting, ten zeerste aanbevolen door H. H. Doctoren, een onmisbaar voedsel voor kleine kinderen, zieken en herstellenden.

Prijs per Liter-flesch . . . 10 cent.
» » halve » . . . 5½ »

Flesschen blijven eigendom der fabriek.

Ziektekiemvrije Roomkarnemelk,

zeer aanbevolen door H. H. Doctoren,

per Liter 2½ cent.

Afgeroomde Melk,

per Liter 2 cent.

Zoete of zure Room wordt alleen op bestelling geleverd en dan den volgenden morgen aan huis bezorgd. Per Liter 60 cent.

Het chemisch onderzoek van Boter en Melk op zuiverheid en vetgehalte geschiedt door het Chemisch Laboratorium van de Firma M. J. DE LOOZE & ZN., Apothekers te Zierikzee.

Uitslag der onderzoekingen wordt geregeld, doch minstens eens per maand, bij advertentie in de *Zierikzeesche Nieuwsbode* en *Nieuwe Zierikzeesche Courant* bekend gemaakt.

Voorloopig zal slechts eens per dag worden gereden, en wel aankomt Zierikzee pl. m. 8 uur voormiddags.

Van heden af worden bestellingen en verzoeken voor geregeld aanvragen aangenomen.

Briefporto's worden bij eerste bestelling vergoed.

Aanbevelend,

W. J. MULDER.

STOOMZUIVELFABRIEK

**„Luctor et Emergo”,
Zonnemaire.**

Het chemisch onderzoek van Boter en Melk zal voortaan geschieden door den Heer C. A. DE LOOZE, Leeraar in de Scheikunde aan de H. B. S. te Zierikzee en zulks in plaats van de firma M. J. DE LOOZE & ZOON, Apothekers.

Aanbevelend,

W. J. MULDER.

STOOMZUIVELFABRIEK.

De Notaris J. FRANSE zal, in de maand Juni dezes jaars, op nader te bepalen dag en plaats, *publiek verkoopen*:

De in volle werking zijnde

Stoomzuivelfabriek

„Luctor et Emergo”

te Zonnemaire, kadaster sectie B no. 321—322, groot 32 A., 30 c.A.

De fabriek is zeer gunstig aan de tram gelegen en zal geveild worden met en zonder machinerieën en is inmiddels ook als zoodanig uit de hand te koop.

Te bevragen bij den Notaris.

STOOMZUIVELFABRIEK.

De Notaris J. FRANSE zal, Vrijdag 3 Juni 1904, 'smiddags 12 ure, in »Belle-vue» te Zierikzee, *publiek verkoopen* :

De in volle werking zijnde Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo”

te Zonnemaire, kadaster sectie B no. 321—322, groot 32 A., 30 c.A.

De fabriek is zeer gunstig aan de tram gelegen en zal eerst in verschillende perceelen en daarna in massa geveild worden.

Een verkoopboekje is bij den Notaris verkrijgbaar.

STOOMZUIVELFABRIEK „LUCTOR ET EMERGO”, Zonnemaire.

ONDERZOEK BOTER en MELK.

MELK gemiddeld vetgehalte 3,25; gepasteuriseerde MELK 3,8; BOTER bleek ZUIVERE Natuur-Roomboter te zijn.

C. A. DE LOOZE.

Aanbestedingen, Verkoopingen enz.

Zierikzee, 3 Juni. Door den notaris J. Franse werden heden alhier in het openbaar verkocht:

de machineriën van de stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire, voor f 1550;

een maalmachine met drijfriem, voor f 150.
De overige perceelen werden niet gegund.

Te koop of te huur aangeboden:

De Directeurswoning

der voorm. Boterfabriek te Zonnemaire, met of zonder TUIN. Aanv. 1 Aug. e.k. Alles gelegen aan de Tramhalte. Inlichtingen geven VINK of VAN DER WERFF, Noordgouwe.

Te koop:
Een 8-jarig bruin Merriepaard,
een 12-jarige Schimmel-Hit,
beide trouw en eerlijk. Te bezichtigen voorm. Zuivelfabriek te Zonnemaire. Te bevragen Zuivelfabriek Haamstede.

STOOMZUIVELFABRIEK

**„LUCTOR ET EMERGO”,
HAAMSTEDE.**

**ONDERZOEK
BOTER en MELK.**

MELK gemiddeld vetgehalte
3,2; gepasteuriseerde MELK
3,3; BOTER bleek ZUIVERE
Natuur-Roomboter te zijn.

C. A. DE LOOZE.

De eigenaar

eener **St. Zuivelfabriek en Melk-
inrichting in Zeeland**, wenscht om
bijzondere redenen zijn **ruime winst-
gevende zaak van de hand te
doen**, of is ook wel genegen tot samen-
werking met een degelijk Compagnon.

Adres met franco br. onder letters B 900,
Nederl. Kiosken-Maatschappij, Rotterdam.

Mijnheer de Redacteur!

Beleefd verzoek ik U eenige plaatsruimte in uw blad, en wel naar aanleiding van tal van aanvragen van vrienden en kennissen, n.l. of ik ging berusten in de grove belediging mij door den heer Van Renterghem, advocaat en procureur te Rotterdam, aangedaan in zijn pleidooi, gehouden 12 December van het vorige jaar, in zake het proces Zuivelfabriek „Luctor et Emergo”, voor de Rechtbank te Zierikzee.

Daar het volledig verslag ook door uwe courant is opgenomen, vind ik het niet ondienstig openlijk een antwoord te geven en wel, dat ter hunner geruststelling moge dienen, dat ik mij heb vervoegd bij den heer Officier van Justitie van voornoemde Rechtbank, om een aanklacht tegen den heer Van Renterghem in te dienen, wegens belediging en smaad mij in dat pleidooi aangedaan.

Van zeer bevoegde zijde echter werd mij er op gewezen, dat in dit geval zeer moeilijk kon worden aangetoond *het opzet om te beledigen*, en de heer Van R. zich zou trachten vrij te pleiten met de verklaring af te leggen, dat het volstrekt niet de bedoeling was om mij te beledigen, doch die aanhaling had gebezigd, om zijn pleidooi te doen mousseeren en kracht bij te zetten. Had de heer Van Renterghem deze woorden op een andere plaats en in het openbaar gebezigd, vervolging zou alsdan niet uitblijven.

Huiselijke omstandigheden, n.l. ernstige ziekte, is oorzaak, dat mijn antwoord wel wat laat komt.

U, Mijnheer de Redacteur, dank voor de verleende plaatsruimte.

W. J. MULDER.

HAAMSTED, 12 Febr. 1906.

Zonnemaire Rechtzaak

Zierikzeesche Nieuwsbode, 22/05/1902; p. 3/4

Coöp. Stoomzuivelfabriek

„Luctor et Emergo” te Zonnemaire.

Wegens onvoorziene omstandigheden, is de Algemeene Vergadering te houden op Vrijdag 23 Mei a.s. uitgesteld tot **Dinsdag 27 Mei a.s.** ter zelfder tijd en plaats.

Namens het Bestuur,
W. J. MULDER, Directeur.

Zierikzeesche Nieuwsbode, 12/06/1902; p. 3/4

Aan de leden der Coöperatieve Vereeniging „Luctor et Emergo” te ZONNEMAIRE.

Door ondergeteekenden werd vernomen, dat eenige Heeren, zich noemen: het Bestuur der Vereeniging »Luctor et Emergo»; die Heeren zijn op onwettige wijze gekozen, waardoor al hun daden onwettig zijn en niet bindend voor »Luctor et Emergo».

Ieder wordt dus in zijn eigen belang **gewaarschuwd**, zich niet met deze Heeren in te laten, omdat volgens wet en statuten de vereffening geschiedt door de ondergeteekenden, die alleen daartoe bevoegd zijn.

Het Bestuur van »Luctor et Emergo»,

J. M. KLOMPE, Voorzitter.

C. J. HOCKE HOOGENBOOM,

Secretaris.

RECHTSZAKEN.

Zierikzee, 26 Juli. In een buitengewone terechtzitting der arrond.-rechtbank werden heden de pleidooien gehouden in de aanhangige procedure tusschen het nieuwe en het afgetreden bestuur van de zuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire.

Voor de eischers, procureur mr. D. van der Vliet, werd gepleit door mr. C. A. van Renterghem, advocaat te Rotterdam; voor den gedaagden door hun procureur, mr. A. J. F. Fokker.

Deze zaak werd door vele belanghebbenden bijgewoond.

— 28 Juli. Door 5 oude bestuursleden der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo», wier macht op de vergadering van 27 Mei j.l. herroepen was, was één der leden, n.l. C. F. van den B. te Zonnemaire, voor het kantongerecht gedagvaard om zijn aandeel in den hoofdelijken omslag te betalen.

Op heden werd door den heer kantonrechter vonnis gewezen.

Tegen eischers werd verstek verleend, gedaagde werd ontslagen van de instantie en de oude bestuursleden werden veroordeeld in alle kosten.

RECHTSZAKEN.

Zierikzee, 8 Aug. In de procedure, aanhangig gemaakt voor de arrondissementsrechtbank tusschen het nieuwe bestuur als eischers, en het oude bestuur als gedaagden, van de coöperatieve stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo», gevestigd te Zonnemaire, zijn bij vonnis van heden de eischers toegelaten om ter terechtzitting van 23 September a.s. een door hen gestelde daadzaak door getuigen te bewijzen.

WAARSCHUWING.

De Leden der Coöperatieve Ver-
eeniging „LUCTOR ET EMERGO” te
Zonnemaire, worden bij deze uit-
drukkelijk in hun eigen belang
gewaarschuwd, om aan het
ten vorigen jare ontslagen Bestuur
of één of meer leden daarvan
**geenerlei verklaring of
erkenning af te geven en
volstrekt geen stukken,
lijsten of wat anders ook
te teekenen.**

Het Bestuur van „Luctor et Emergo”,

C. J. BOOGERD.

J. M. VAN DEN BOUT Fz.

M. T. VAN DEN BOUT.

M. DE GLOPPER.

A. BEIJE.

J. W. GAST.

RECHTSZAKEN.

Men zal zich herinneren de procedure in
het vorig jaar voor de rechtbank te Zierikzee
gevoerd tusschen het oude en het nieuwe
bestuur der boterfabriek te Zonnemaire, waarbij
het nieuwe bestuur in het gelijk werd gesteld.
Bij arrest van het Hof te 's-Hage van
10 Maart is dit vonnis der Zierikzeesche
rechtbank vernietigd en aan het nieuwe
bestuur zijn eisch *ontzegd*.

BEKENDMAKING.

Luctor et Emergo.

Om mogelijk misverstand te voorkomen berichten ondergeteekenden, dat bij arrest van het Gerechtshof te 's-Gravenhage, d.d. 10 Maart j.l., o.m. is beslist:

- 1°. dat de voortzetting der Algemeene Vergadering der bovengenoemde Coöperatieve Vereeniging op 27 Mei 1902 **volkomen wettig** heeft plaats gevonden, evenals de daarin geschiedde **afzetting van oude en verkiezing van nieuwe bestuursleden**;
- 2°. dat de Coöperatieve Vereeniging „Luctor et Emergo” te Zonnemaire **nog steeds bestaat**;
- 3°. dat de ondergeteekenden vormen het **wettige Bestuur** dezer Vereeniging.

Het Bestuur der Coöperatieve Vereeniging „Luctor et Emergo”,

C. J. BOOGERD.

J. M. V. D. BOUT Fz.

M. T. V. D. BOUT.

M. DE GLOPPER.

A. BEIJE.

J. W. GAST.

Ingezonden – over Zuivelfabriek „*Luctor et Emergo*” te Zonnemaire

- Aan de Middelburgsche Courant d.d. 20 Maart ontleenen wij het volgende:

Men schrijft ons:

Uit goede bron kan ik u mededeelen, dat het bericht, betreffende het vonnis in zake de coöperatieve vereeniging „*Luctor et Emergo*” te Zonnemaire, voorkomende in het nummer uwer courant van Zaterdag j.1., onjuist is, daar de berechte punten in het voordeel van het „nieuws bestuur” zijn uitgesproken, en wel:

1. dat de voortzetting der vergadering op 27 Mei 1902 volkomen wettig heeft plaats gevonden, evenals afzetting van oude en verkiezing van nieuwe bestuursleden ;
2. dat de coöperatieve vereeniging „*Luctor et Emergo*” te Zonnemaire nog steeds bestaat; en
3. dat de nieuwe bestuursleden vormen het wettige bestuur der vereeniging.

Het oude bestuur heeft alleen in zoover gewonnen, dat het niets van de kosten behoeft te betalen, waartoe het nieuwe bestuur is veroordeeld, doch waar het om ging, is totaal in ‘t voordeel van ‘t nieuwe bestuur uitgevallen.

=====

Ingezonden – over Proces schadevergoeding „*Luctor et Emergo*” .

Mijnheer de Redacteur!

Vergun mij een paar opmerkingen naar aanleiding van het in uw vorig nummer uit de Middelburgsche Courant overgenomen stukje over het proces van de Coöperatieve Vereeniging „*Luctor et Emergo*” te Zonnemaire, waarin tegengesproken wordt als onjuist, dat het nieuwe bestuur het proces verloren heeft, en het voorgesteld wordt, alsof het nieuwe bestuur de zaak gewonnen heeft; „*alleen behoeft het oude bestuur geen proceskosten te betalen*” staat er heel naïef bij.

Wel om, uw eerste bericht was en is juist ! Het nieuwe bestuur had het oude bestuur voor de rechtbank te Zierikzee gedagvaard tot afgifte, schadevergoeding en zoo meer.

Die eisch wees de rechtbank te Zierikzee toe, en veroordeelde het oude bestuur tot alles wat gevorderd was en in de proceskosten.

Het oude bestuur kwam van dit vonnis in hooger beroep bij het Hof te ‘s Gravenhage.

Dat Hof heeft nu onlangs uitspraak gedaan, het vonnis van Zierikzee vernietigd en het nieuwe bestuur zijn eisch ontzegt en dit veroordeeld in de kosten.

Het oude bestuur heeft dus het proces gewonnen, zooals uw eerste bericht volkomen terecht vermeldde, en het nieuwe heeft het verloren.

De hoofdmannen van het nieuwe bestuur zijn zeker benauwd hunne meerderheid in de vergadering te verliezen - schaapjes worden maar eens per jaar geschoren - en doen zeker nu hun uiterste best om voor hun volgelingen de geleden nederlaag te verzwijgen.

Dat neemt echter niet weg, dat men een proces slechts kan winnen of verliezen, *en dat het nieuwe bestuur het heeft verloren !*

B.

X.

Ingezonden Stukken. (Door J. M. Klompe oud – afgezette - Voorzitter)

RESUMÉ van de openbare vergadering van leden der coöperatieve Stoomzuivelfabriek „Lector et Emergo”, in likwidatie, te Brouwershaven, "Hotel Kloet", 26 Augustus 1903.

Na overhandiging van verschillende volmachten en het teekenen der presentielijst vraagt de voorzitter, de heer C. J. Boogerd, de goedkeuring der leden voor de aanwezigheid van mr. Van Renterghem als rechtskundigadviseur en de twee politie-beambten, waarvan de één gemeente-veldwachter van Kerkwerve en de andere die van Brouwershaven is, als getuigen. Uit het algemeen stilzwijgen wordt de goedkeuring afgeleid.

Daarna verklaart de voorzitter de vergadering voor geopend.

De notulen worden hierop voorgelezen, en onveranderd goedgekeurd

De heer J. M. Klompe vraagt alsnu, of deze vergadering weer een openbare is, welke vraag met ja door den voorzitter wordt beantwoord.

Hierop doet de voorzitter de mededeeling, dat deze vergadering is belegd om te spreken over zaken de likwidatie betreffende, en hij geeft het woord hierover aan mr. Van Renterghem. Deze zegt, dat in de vorige vergadering machtiging is gevraagd tot het instellen van een eisch van schadevergoeding of de fabriek terug. Met dat woordje *of* was nu bedoeld *en.*. Daarom vraagt hij thans machtiging om zulke te mogen veranderen, hetgeen met meerderheid van stemmen werd toegestaan.

Verder geschiedt een uiteenzetting van de zaak-Mulder, waarvan de vermelding ik liever aan anderen overlaat.

Alleen zij vermeld de naïeve opmerking van den heer J. Lopse Hocke, dat het hem verwonderde, dat de heeren van het oude bestuur, hetwelk vroeger zooveel met Mulder ophad, dat die hem nu niet de geëischte gelden verschafte.

De heer Van Renterghem deelde hierop mede, dat door mr. A. J. F. Fokker een schrijven was gericht aan mr. D. van der Vliet, waarin hij het wenschelijk achtte aan de bestaande procedures een einde te maken. Vroeger waren velen van de hoofdpersonen vrienden. En nu staan ze als vijanden tegenover elkander. Uitbreiding hiervan was tot in latere geslachten te duchten. In dat schrijven verklaarde mr. Fokker tevens, dat hij zulks geheel op eigen handje deed, en derhalve zonder voorkennis van één der leden van het oude bestuur.

De heer Van Renterghem, hoewel nog niet kunnende adviseeren op het gedane voorstel in te gaan, zag toch daarin een verblijdend teeken. Het was een toenadering der andere partij. Hij zoude wel eens met mr. Fokker willen confereeren.

Op de nu volgende vraag van den voorzitter, of nog iemand iets wenscht te zeggen in het belang der zaak, antwoordde de heer J. M. Klompe, dat hij nog wel iets had mede te deelen. Hij zeide namelijk het in het moreele en in het financieële belang van alle leden te achten, dat de reeds te lang bestaande kwestie wordt beëindigd, en had de zekerheid, dat op zeer enkele uitzonderingen na alle leden daarnaar verlangden. Slechts de voorzitter, secretaris en adviseur, alle drie volgens zijn bescheiden meening vertegenwoordigd in den heer Van Renterghem, hadden er financieel belang bij, dat de procedures bleven bestaan. Zijne handelingen bewijzen dat, wat ik met feiten zal bewijzen.

Keeren we daartoe even terug naar de vergadering van 7 Juli, punt 6 van het convocatie. biljet. Daar wordt gevraagd machtiging tot terugvordering van de vaste goederen der vereeniging, den de fabriek. Als toen Boogerd op zijn Schouwsch gezegd had, ziet eens heeren, dat oude bestuur heeft de fabriek onrechtmatig verkocht, daardoor hebben wij schade geleden, want het is te goedkoop, laten wij nu de fabriek terug eischen, dan kunnen wij die opnieuw verkoopen, en dan komt alles weer terecht; maar ze willen die fabriek niet goedschiks afstaan, dus moeten we een proces aan doen: daartoe is machtiging noodig van de leden, geeft ons die nu, en dan zullen we het beproeven, dan weet ik zeker, dat de uitslag der stemming anders zou zijn geweest. Maar neen, zegt de heer Van Renterghem, we moeten akte van schadevergoeding vragen, daarmede nu heeft hij de leden verlakt, want ik weet, dat er zijn, die niet wisten, dat die akte van schadevergoeding tevens beteekende machtiging tot proces. Ook noemde mr. Van Renterghem in de vorige vergadering een cijfer van 20 mille, die de directeur had beloofd te zullen teruggeven, als bleek, dat hij ze schuldig was, en van het oude bestuur werd geëischt een som van f 7500.--. Dus om van te watertanden. Maar in de vergadering, die aan de vorige voorafging, constateerde mr. Van Genterghem zelf, dat van den directeur niets te halen was. Als hij nu de kunst verslaat een kei de huid af te doen is hij mijns inziens de knapste atleet, de baas.

Nu geef ik u de heilige verzekering, dat ik niet geweten heb, en nog niet weet, dat ik niet gerechtigd was de fabriek te verkoopen. Hocke (Mongenie) wist dat ook niet. Die is staande de vergadering nog komen zeggen, dat hij bij notaris Franse was wezen informeerden, of wij daartoe het recht hadden, en deze had gezegd, dat wij daartoe volkomen bevoegd waren. Nu hoop te hij maar, dat wij de belangen der leden zouden behartigen, en ik geef u bij dezen weer de volle verzekering, dat het mijn vaste overtuiging was en is, dat met den verkoop der fabriek voor 10 duizend gulden de financiëel belangen der leden zijn behartigd.

Als vergelijkend voorbeeld haalde de heer J. M. Klompe nog dit aan, dat J. M. v.d. Bout verleden jaar, toen hij grond van den dijk van den Zuidnieuwland-Polder naar zijn hofstede voerde, ook niet wist daartoe niet gerechtigd te zijn. Maar de directie van dien polder heelt hem humanaan behandeld, door hem denzelfden terug te doen brengen, dat dan ook tot de laatste kluit toe is geschied.

De heer Hocke (Mongenie) zeide, dat het waar was, wat de heer Klompe opmerkte, dat hij had gezegd, dat zij de fabriek mochten verkoopen, maar voerde ter verontschuldiging aan, dat notaris Franse het ook niet wist.

Nu verder de vergadering in het „*Hotel Van Oppen*” bij den heer Van de Ven. Die had tot grondslag een schikking, maar eilieve! Het eerste, wat de heer Van Renterghem zeide, was, als mij de heeren van het nieuwe bestuur erkenden als zoodanig, was het goed, anders konden wij wel weer heen gaan. Is dat nu een poging tot schikking?

Dan volgt de vergadering bij den heer Kloet, om rekening en verantwoording te doen van 26 Januari 1902 tot 27 Mei 1902. Die had ik in de laatste vergadering niet gedaan, en zal dat nu eens doen. Wij zijn allen gezeten. De heer Boogerd opende de vergadering, en zegt: Johannes Matthijs Klompe, bent u present. Ik zet een lachend gezicht op, andermaal, „Johannes Matthijs Klompe, bent u present”; ik lachte weer. Daarop, „Cornelis Johannes Hocke Hoogenboom, bent u present”, die zet ook een lachend gezicht. Weder de vraag: „Cornelis Johannes Hocke Hoogenboom, bent u present”. Nu zegt deze, houd nu toch geen gekheid op. Daarop volgen de vragen aan de heeren H. C. Bolle, s. v. d. Weijde en J. van de Vate, die toestemmend antwoorden.

Nu zegt mr. Van Renterghem, Johannes Matthijs Klompe, bent u bereid rekening en verantwoording te doen. Ik zeg, nu moet ik eerst de vraag doen, of daarin nu verandering is ingekomen. Vroeger toch werd die aangeboden aan de commissie van toezicht. en ... Hier viel mr. Van Renterghem mij in de rede, zeggend : wij treden in geen détails; Johannes Matthijs Klompe, ik vraag u, of u bereid bent rekening en verantwoording af te leggen. De heer Klompe zegt: neen, voor die heeren hier niet: hetzelfde antwoord volgt van de andere heeren. (Afgelopen).

Nu is vroeger gezegd, dat wij autokratisch optraden, maar waaronder is deze handelwijze nu te rangschikken . Moet nu mr. Van Renterghem telkens van Rotterdam komen, om ons die vragen te stellen. Kan dat de heer Boogerd niet? Vergeet niet, dat mr. Van Renterghem zeker geen man van een daalder daags is. En de boeren zijn in den regel afkeerig van hooge dagloonen. Nu weet ik waarlijk niet wat achter die erkenning van het bestuur zit; b.v, de heer Boogerd is burgemeester van Kerkwerve, en al zeggen wij nu allen, we erkennen u als zoodanig niet, dan is hij toch burgemeester van Kerkwerve. Maar er is wat anders.

In de vorige vergadering heeft mr. Van Renterghem zijn beschouwing over de zaak gegeven. Ik wil de mijne nu ook eens mededeelen.

Het Hof heeft beslist, dat de voortgezette vergadering te Haamstede wettig was, maar heeft niet gezegd, dat de heeren het eenige wettige bestuur vormden. Nu kunnen toch en wettige vergadering wel onwettige besluiten worden genomen.

Ten 2de, den eisch bij de rechtbank te Zierikzee ingesteld, dat wij alle boeken, bescheiden en gelden zouden afdragen, heeft het hof ontzegd, zoodat, als wij die boeken hadden teruggeësch, die zeker hadden terug moeten komen. Bovendien de wijze, waarop die boeken zijn weggehaald, wat Hocke (Mangenie) in de vorige vergadering zelf heeft geconstateerd en waarvan nota is genomen, is verdacht.

Ten 3de zijn de heeren veroordeeld door het Hof in alle kosten, zodat ze geen machtiging hadden, derhalve behoeft geen der leden daarvan een cent te betalen. De leden hebben zeker niet gezien, in welke gunstige conditie ze zijn geweest voor de laatst gegeven machtiging om te procederen. Nu zitten ze er weer aan vast.

Daarop nam mr. Van Reulerghem het woord, en was verontwaardigd dat de heer Klompe hem had verdacht, dat hij de procedures trachtte voort te zetten om er geld uit te slaan voor eigen privé. Ook het woord „verlakt” was een belediging en dat liet hij zich niet zeggen, bij zoude den heer Klompe binnen 2 x 24 uren ter verantwoording roepen voor den officier van justitie en de getuigen last geven procesverbaal op te maken. Hen waren de belangen der vereeniging opgedragen en dat was zijn eenig streven en plicht; derhalve eischte hij, dat de heer Klompe excuus zoude vragen voor bovengenoemde beschuldiging, anders moest hij zich voor de gevolgen wachten. Ook had hij een leugen verteld, want in de acte van het Hof stond wel degelijk, dat het wettig bestuur was. Hij legde een afschrift daarvan ter inzage voor aan een elk.

De heer J. M. Klompe zeide zelf de akte niet gelezen te hebben, maar het van mr. A. J. F. Fokker vernomen te hebben, die toch ook wel zal kunnen lezen. En wat betreft het excuus vragen, welnu, als dat verlangd wordt, doe ik dat bij dezen. Maar nu moet ik toch mr. Van Renterghem nog eens zeggen, dat bij ook kan liegen en dat gedaan heeft in de vorige vergadering. Toen heeft u gezegd, dat wijl het oude bestuur na 27 Mei 1902 niets meer had

gedaan, daaruit bleek, dat als wij bestuur gebleven waren, de zaak nog even onberedderd was. Dat is een grove leugen.

Mr. Van Renterghem kon nooit weten, wat wij zouden gedaan hebben. Wat wel zou zijn geschied, is, dat de geheele zaak al lang vereffend zoude zijn geweest en geen der leden één cent ten onnutte betaald. Er was geen haat, nijd en vijandschap gesticht tot mogelijk in het nageslacht. En dat alles is in hoofdzaak het werk van den heer J. M. v. d. Bout.

De heer J. de Vlieger heeft tusschentijds ook nog opgemerkt, dat hij geïnformeerd heeft en dat het waarheid is, dat de heeren van het nieuwe bestuur alle vorige kosten moeten betalen en het niet is, zooals de heer Boogerd in de laatste vergadering aan hem ten antwoord gaf dat van af 27 Mei 1902 alle kosten voor de vereeniging zoude zijn.

Ook zeide de heer J. M. Klompe nog, ten bewijze, dat mr. Van Renterghem zulke grootsche gedachten van vele leden der vereeniging heeft, dat nog kort geleden mr. Van Renterghem sprekende met iemand over de zaken der fabriek, deze aanvoerde, dat er toch een commissie van 18 leden was geweest, bestaande uit de voornaamste leden, die alles nagezien en geconstateerd hadden, dat alles in orde was. Het antwoord was, och de kennis van die leden schat ik niet hoog en toen die iemand (mr. Van Renterghem weet wel, wien ik bedoel) ten antwoord gaf, maar Hocke van Mongenie was er toch bij, een nogal administratief man, antwoordde bij, ook Hocke van Mongenie ziet het kleine maar niet het groote, hij ziet de punt van de naald, maar weet de naald niet te hanteeren. Dat „Mongenien” heeft mr. Van Renterghem van u gezegd.

Voorts vernam ik later, dat zeker tengevolge van de verandering van het woordje *of* in *en* de dagvaarding is geschied aan de vennootschap tot teruggave der fabriek.

Nu kunnen zeker de leden met recht het bekende liedje aanheffen van: „Wie zal dat betalen, zoete lieve Gerretje”, enz. enz.

J. M. KLOMPE.

Ingezonden Stukken.

Den Heer Redacteur van de Zierikzeesche Nieuwsbode.

Geachte Heer Redacteur

Tot mijn verwondering vond ik in uw geëerd blad van Donderdag 3 Sept. j.l. een stuk van de hand van zekeren heer Klompe, gewijd aan de verwickelingen en moeilijkheden in zake de Coöperatieve Stoomzuivelfabriek „*Luctor et Emergo*”, waarin een zóó eigenaardige voorstelling aan de zaak gegeven wordt, dat ik niet kan nalaten een en ander mee te deelen, opdat een ieder wèl zij ingelicht. Daarom, mijnheer de Redacteur, zult gij mij zeer verplichten het onderstaande in uw geëerd blad op te nemen.

Vooraf enkele regelen nog om duidelijk te .kan, wat eigenlijk de zaak is, daar ik vermoed, dat het door den heer Kl. (den ex voorzitter der Vereeniging) ingezonden stuk niet ieder een heldere voorstelling der zaak zal gaven, hoeveel oprechte bewondering ik ook overigens moge hebben voor des heeren Klompe's uitmuntend journalistiek talent.

Ongeveer anderhalf jaar geleden werd mijn assistentie ingeroepen naar aanleiding van verschillende gebeurtenissen en moeilijkheden in de Vereeniging, De heer J. M. van den Bout Fz. Kon zich niet vereenigen met de wijze van handelen zijner medebestuurderen en nam het initiatief tot het beleggen eener buitengewone vergadering , waarin het oude bestuur (met uitzondering van den heer J. M. v.d. Bout Fr.) werd afgezet, en het thans zetelende bestuur met groote meerderheid van stemmen werd verkozen. De ex-bestuurderen wenschten echter de wettigheid dezer vergadering en derhalve de geldigheid der afzetting en verkiezing niet te erkennen. Hierop volgde een procedure ; zoowel Rechtbank als Hof beslisten, dat het oude bestuur (om de bewuste 5 heeren nu maar eens met dezen naam te bestempelen) wettig was afgezet en het nieuwe bestuur wettig was verkozen. Wat den heer KI. nu mag bewegen om lijnrecht in strijd met deze in hoogste instantie gegeven beslissing (immers het oude bestuur legde zich daarbij meer en liet den termijn voor cassatie ongebruikt passeeren) vol te houden dat de afzetting en verkiezing niet wettig was geschied, is mij een raadsel. Dergelijke á tort et á travers gelanceerde beweringen, kan men niet anders dan met een schouderophalen passeeren.

Ik kan niet meer doen dan verklaren, dat de grossen van de bewuste uitspraken ten mijnen kantore voor ieder belanghebbende ter inzage liggen, zoodat een ieder zich persoonlijk kan overtuigen. Jammer, dat de heer KI. de gelegenheid om die stukken in zien, hem op de jongste vergadering geboden, ongebruikt heeft laten voorbijgaan. Hij schijnt er echter de voorkeur aan te geven te schermen met van derden ontvangen en waarschijnlijk nog maar half door hem begrepen mededeelingen.

Toen nu eenmaal de qualiteit van het nieuwe bestuur onbetwistbaar vaststond, besloot dit de noodige maatregelen te nemen om de heeren ex-bestuurderen aan te spreken tot vergoeding van de door hen veroorzaakte schade. Bedoelde heeren hadden n.l. geheel tegen den zin der Vereeniging, hun eigen autocratischen wil doordrijvend, alle bezittingen der Vereeniging geheel onbevoegd onderhands voor een lagen prijs verkocht. Gedurende de jaren van hun beheer waren herhaaldelijk vrij groote bedragen geld voor de Vereeniging bij den bankier opgenomen en wel, in strijd met de uitdrukkelijke voorschriften der statuten, geheel buiten goedkeuring van de commissie van toezicht.

De boeken der Vereeniging bleken in een uiterst déplorabelen toestand te verkeeren, zóó zelfs, dat het nieuwe bestuur zich verplicht achtte onmiddellijk maatregelen te nemen tegen den directeur. Kortom, de Vereeniging had door toedoen van de ex-bestuurderen en van den directeur groote schade geleden en wenschte deze op hen te verhalen. Op de vergadering van 8 Juli j.l. werd besloten tegen de ex-bestuurderen te ageeren tot rekening en verantwoording en tot vergoeding der door hen veroorzaakte schade en ten slotte om terug te vorderen de fabriek, die door onbevoegden verkocht en dus nog eigendom der Vereeniging was. Dat de leden op die vergadering niet zouden hebben geweten, dat het voorstel noodzakelijk inhield het voeren van processen, betwist ik ten sterkste, immers dit werd den leden uitdrukkelijk medegedeeld; de daarvoor aan het bestuur te verstrekken volmacht werd eenige malen, vóór er tot stemming werd overgegaan, duidelijk en met de noodige intonatie voorgelezen, en bevat de woorden „*gerechtelijk terugvorderen en gerechtelijke actie*”. De term „*akte vragen van schadevergoeding*” is door mij niet gebezigd en kan dan ook niet door mij gebezigd zijn om de eenvoudige reden, dat die woorden geen beteekenis zouden kunnen hebben. Ik raad den heer KI, dan ook ter opfrissing zijner memorie ernstig aan de notulen van de vergadering van 8 Juli eens ter inzage te vragen en de redactie van de bedoelde volmacht eens nauwkeurig te bestudeeren. De bedoelde notulen zijn in een daaropvolgende vergadering in tegenwoordigheid van den heer KI. goedgekeurd.

Dat het noodzakelijk was de fabriek terug te vorderen en bovendien schade te eischen, behoeft geen betoog. Immers, wie garandeert thans eenzelfde prijs als de fabriek en eigendommen destijds bij publieken verkoop zouden hebben opgebracht? In welken toestand zullen die eigendommen zich bevinden als de Vereeniging ze terugkrijgt? Wie zal het rente-verlies en de kosten, welke voor de terugvordering noodzakelijk gemaakt moeten worden, betalen? Dat de heeren ex bestuurderen die schade liever niet betalen, wil ik gaarne aannemen, doch bij twistgedingen is men nu eenmaal niet gewoon te handelen overeenkomstig den wensch zijner tegenpartij

Ook het proces, waarbij rekening en verantwoording gevorderd wordt van het destijds zetelende bestuur over het laatste tijdperk van hun beheer, is beslist noodzakelijk. De heeren hadden dit kunnen voorkomen door die rekening en verantwoording in der minne te doen, waartoe hun gelegenheid is gegeven, welke zij echter ongebruikt hebben laten passeeren.

't Is moeielijk voor mij den heer KI in zijn lang betoog te volgen en stuk voor stuk alles te weerleggen. Eensdeels zou ik misschien te veel plaats vorderen, anderdeels is het mij niet mogen gelukken den heer KI, overal in zijne diep-philosophische beschouwingen te volgen en de strekking daarvan te begrijpen. Een enkele opmerking moet mij echter nog uit de pen. In de vergadering van 26 Aug. jl. maakte de heer KI, mij dezelfde verwijten als die, welke vervat zijn in zijn jongste pennevrucht en hij bezigde daarvoor bepaald voor mij beleedigende termen. Toen ik hem met nadruk daarop wees en van van hem eischte, dat hij daarop terug zou komen en mij versooning zou verzoeken, deed bij dit staande de vergadering, hetgeen hij de leden nog al eenige hilariteit verwekte. Waartoe nu echter weer de plaatsing van dit stuk? De bedoeling is niet ver te zoeken. De heer KI. zou toch o zoo gaarne het vertrouwen schokken, dat het nieuwe bestuur en de Vereeniging in mij stellen. Ik neem daarmede echter volstrekt geen genoegen en zal dan ook niet nalaten mijne maatregelen in deze te treffen. Het spijt mij daartoe te moeten overgaan, doch de heer KI. dwingt mij er toe. Hoe ongevaarlijk ik des heeren Klompe's litterair product ook overigens acht, wensch ik toch mijn naam niet aldus publiek beklad te zien.

Maar om tot de zaak terug te keeren. De overige bemerkings van den heer KI. zijn even weinig steekhoudend als juist. Zeer zeker heb ik in een algemeene vergadering den leden medegedeeld, dat schade zou kunnen worden gevorderd van het oude bestuur. Een bedrag heb ik daar ter plaatse niet genoemd. Ook nu acht ik het het beter daarop niet vooruit te loopen. Ik twijfel niet, of voor wij veel verder zijn, zal de heer KI. in zijn geldbuidel moeten tasten.

Alle leden der Vereniging weten, dat betaald is de schade, welke de Directeur aan de Vereniging heeft toegebracht, wel te verstaan voor zoover die momenteel door den accountant was becijferd. Hoe groot die schade totaal zou zijn, indien de accountant eens alle boeken nauwkeurig bestudeerde en een volledig rapport met finale becijfering opmaakte, valt moeilijk te zeggen. Ongetwijfeld zal dat een groot bedrag zijn Ik voor mij weet zeer goed, dat de Directeur, een onvermogen man, niet meer betalen kan, maar heb ik dan den leden geadviseerd een procedure tot schadevergoeding tegen den Directeur te gaan voeren? Integendeel, ik heb dat ontraden. Eerst dan wanneer ik, na mijn mededeeling, dat de Directeur niet in staat was meer te betalen, den leden had aangeraden tegen hem te gaan procederen, zou de heer KI. met recht kunnen zeggen, dat ik procedures uitlokte, slechts bedacht op eigen gewin. Eigenlijk was het overbodig deze redeneeringen van den heer KI., waaraan kop noch staart is, te weerleggen. Daar zijn eerste pennevrucht echter niet uitmunt door duidelijkheid en aan verstaanbaarheid veel te wenschen overlaat, achtte ik het niet overbodig daaraan een enkel woord te wijden.

De vraag, of de fabriek en de verdere eigendommen der Vereemging geheel eigenmachtig door het oude bestuur onder toestemming der leden mocht worden verkocht valt m.i. nog al gemakkelijk te beantwoorden. Hoe zou de heer KI. er over denken, indien hij reeder was en de kapiteins zijner uitgezeilde schepen kwamen terug met het bericht, dat zij in een buitenlandsche haven zijn schepen maar hadden verkocht? Ik voor mij geloof, dat hij daarmede wel geen genoegen zou nemen. En mocht de heer KI, werkelijk zoo weinig onderscheidingsvermogen hebben tusschen *wat mag* en *wat niet mag*, dan raad ik hem ernstig aan alvorens hij weer zitting neemt in het bestuur van een of ander lichaam, eerst nog eens een tijdje naar de schoolbanken terug te gaan.

„Wat hebt gij ons hard behandeld, en wat hebben wij gelachen bij de gelegenheid, die ons gegeven werd om voorstellen tot schikking te doen en rekeningen verantwoording in der minne af te leggen”, zegt de heer KI. Zooals bekend had de Vereniging het bestuur gemachtigd in de vergadering van 8 Juli j.1. om de drie bovengenoemde procedures te voeren. Alvorens daartoe zou worden overgegaan, wenschte zij echter den heer KI. cum suis in de gelegenheid te stellen die voorstellen te doen, die zij zouden meenen te behooren en in der minne rekening en verantwoording te doen. De heeren kregen een brief van het nieuwe bestuur om op een bepaalden dag te Zierikzee te verschijnen, teneinde daar, indienn zij zulks wenschten, voorstellen tot afbetaling der schade te doen. De heeren verschenen, doch in plaats van voorstellen te doen, wenschten zij te gaan debatteren over de vraag, wie nu wel het wettige bestuur was, - een kwestie, die reeds lang geleden in hoogste instantie was beslist.

Ik maakte hun er toen op attent, dat deze gelegenheid hun was gegeven om aan het nieuwe bestuur voorstellen te doen en niet om over die reeds lang uitgemaakte kwestie te debatteren zoodat zij, tenzij zij aan dit bestuur voorstellen hadden te doen, maar heen moesten gaan. Zoo ook op de bijeenkomst bepaald voor het in der minne afleggen der rekening en verantwoording. Het oude bestuur verscheen daar, doch (behoudens de heer J. M. n. d. Bout Fz.) weigerden zij uitdrukkelijk aan de heeren Boogerd cum suis de rekening en verantwoording te doen.

De heeren ex-bestuurderden hebben dus de procedures zelf gewild. De gevolgen zijn voor hunne rekening.

Vermakelijk is de inconsequentie dier heeren. Zij beweren zelfs nog het wettige bestuur te vormen en dus de heeren Boogerd cum suïs als zoodanig niet te erkennen. Zij verschijnen echter wel op vergaderingen door het nieuwe bestuur bijeengeroepen, en hebben wel den hoofdelijken omslag door het nieuwe bestuur uitgeschreven en wel in handen van dat bestuur betaald. Evenzoo verschenen de heeren op de sommatie om aan de heeren Boogerd cum suïs in der minne rekening en verantwoording te doen, doch daar gekomen weigerden zij. Kan men nu een dergelijke houding anders qualificeeren dan ten spitse gedreven inconsequentie?

En wat heeft de heer Klompe en zijn partijgenooten, die nog meenen zelf bestuur te zijn, van af 27 Mei 1902 (datum hunner afzetting) voor de Vereeniging gedaan.? Hebben zij gedurende al dien tijd een vergadering bijeengeroepen ter bespreking der belangen der Vereeniging of iets anders voor de Vereeniging gedaan? Niets, absoluut niets hebben zij gedaan. Ja toch, zij hebben gelachen toen hun gelegenheid gegeven werd in het „*Hotel Kloet*” om rekening en verantwoording te doen. Ik betwijfel echter, hoe comisch en geestverheffend dat schouwspel ook moge zijn, of de Vereeniging daarmede eenigzins gebaat is.

Over wat de heer Kl. cum suïs zouden gedaan hebben als , zullen wij maar niet verder spreken; men is nu eenmaal gewoon te oordeelen naar iemands daden, niet naar datgene, wat hij zou hebben gedaan als.....

Wie de heeren KI. en De Vlieger van advies gediend heeft, over de vraag, wie de kosten van de afgelopen procedure zal hebben te betalen, is mij niet bekend. Ik twijfel echter niet, of die raadsman zal mijn meening dienaangaande deelen, indien hij omtrent de feiten nauwkeurig is ingelicht, en ik veronderstel dan ook, dat die raadsman door bedoelde heeren verkeerd is ingelicht of wel, dat zij dien raadsman niet hebben begrepen.

Wij zullen daarop echter niet vooruit loopen; na verloop van eenigen tijd zal de heer KI. het wel merken.

En nu een enkel woord over den heer J. M. v.d. Bout Fz. Dat is de man, zegt de heer KI. die het rad aan het draaien heeft gemaakt. Dat nu ben ik volkomen met hem eens. Hij is de persoon, die de Vereeniging de oogen heeft geopend, hij is de man, die het initiatief heeft genomen tot het kiezen van een nieuw bestuur, hij is degene, die de Vereeniging recht heeft willen doen wedervaren en alle veroorzaakte schade wil doen betalen door hen, die ze veroorzaakten. Ik kan mij zeer goed begrijpen, dat de heer KI liever had gewild, dat de heer v.d. B. had stilgezeten en gezweigen, doch ik geloof, dat het zóó meer in het belang der Vereeniging is. Gelukkig, dat de heer v. J. B. direct steun heeft gevonden bij de heeren Boogerd cum suïs en de commissieleden, die allen hetzelfde goede doel voor oogen hebben en naar het bereiken daarvan ernstig streven.

En al poogt nu de heer KI. het vertrouwen, dat het bestuur en de Vereeniging in mij stelt, te schokken, dan zal hem dat toch niet gelukken om de eenvoudige reden, dat de heeren zelf zeer goed in staat zijn te beoordeelen, aan welke zijde het recht is.

Dat ik van de heeren Hocke van Mongenie en de overige bestuurs- en commissieleden op minder waardeerende wijze zou hebben gesproken, is beslist onwaar. Zij zullen mij zekerlijk vertrouwen, indien ik hun verzeker, dat de door den heer KI. aangehaalde woorden of derge-

lijke van dezelfde strekking of beteekenis nooit en te nimmer tegen wien ook door mij zijn ge-
bezigd. Laat de heer KI. nog eens nader informeren en zijn zegsman eens naar mij
verwijzen.

Zoover mij mogelijk was en zoover het litteraire product van den heer KI. was te begrijpen,
heb ik dit m.i. beantwoord. En in het belang der Vereeniging en mijn persoonlijk belang acht-
te ik het wenschelijk, dat de lezers van dit blad een juiste en gezonde voorstelling der zaak
zouden krijgen.

Den heer KI. wensch ik succes met zijn talentvol stukje, hij moet het hier niet bij laten. Laat
hij echter, zijn pen laten rusten en zijn inkt bewaren, totdat hij eens een zaak kan behandelen,
waarin het door hem ingenomen standpunt beter te verdedigen is

U, mijnheer de Redacteur, dankzeggend voor de verleende plaatsruimte.

Hoogachtend,

Uw. Dv.,
Mr. C. A. VAN RENTERGHEM.

Ook stond terecht J. M. K., 60 jaar, landbouwer, wonende te Dreischor, beklaagd van een ingezonden stuk, voorkomende in de *Zierikzeesche Nieuwsbode* van 3 September 1903, zijnde een resumé van een te Brouwershaven gehouden vergadering van de Coöperatieve Stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire, daarin den heer mr. C. A. van R., advocaat te Rotterdam, opzettelijk te hebben beledigd.

De heer Van R., die daarop eene aanklacht had ingediend, verklaarde als getuige, zich beledigd te achten door hetgeen door beklagde was geschreven en wel door de in het stuk gebezigde uitdrukking van het woord »verlakt».

Mede werd als getuige gehoord de redacteur van genoemde courant, de heer A. F.

Beklaagde verklaarde het verslag aan genoemde courant te hebben ingezonden, doch niet met het doel om getuige Van R. te beledigen, maar omdat hij als voorzitter van het oude bestuur van genoemde Vereeniging het wenschelijk achtte, dat het in de vergadering verhandelde ter kennis kwam van de niet aanwezige aandeelhouders en van andere belanghebbenden.

De rechtbank overwoog o. m. dat het woord »verlakken» niet als beledigend kon worden aangemerkt, en niet bewezen achtende, dat beklagde bij het opnemen van de bij dagvaarding vermelde woorden in het ingezonden stuk, het opzet had om den getuige te beledigen, sprak zij hem van het te laste gelegde vrij.

Ingezonden Stukken.

Mijnheer de Redacteur!

In het verslag, door U gegeven van de vergadering der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek in liquidatie, staat:

1°. dat mr. Van Renterghem mededeelt dat ik mij verbonden had, dat wij (d. z. de leden) geen verdere processen zullen hebben.

Dat is volkomen onjuist. Ik heb alleen mij sterk gemaakt, dat als het zoogenaamd nieuwe bestuur alle processen introk, ook die tegen de nieuwe naamlooze vennootschap Luctor et Emergo, welke geen partij was bij de schikking voor de rechtbank behandeld, deze nieuwe vennootschap die intrekking zou goedvinden;

2°. dat de heer Bolle zijn amendement intrekt wegens de verzekering van mr. Van Renterghem, dat aandeelhouders niet het recht hebben in de schikking der rechtbank verandering te maken.

Dat heeft mr. Van Renterghem zeker niet gezegd, en kan hij niet gezegd hebben, want de leden der coöperatieve fabriek waren volkomen bevoegd, als zij de waarde der fabriek bij de schikking te hoog berekend vonden de som

in de schikking genoemd te *verminderen*. Zij waren niet bevoegd die te *vermeerderen*.

Wat de heer M. Bolle gezegd heeft, was dus volkomen ter zake dienende, en zal door den heer van Renterghem wel op andere gronden dan de door u genoemde bestreden zijn.

Hoogachtend

Uw dr.

A. J. F. FOKKER.

Wij kunnen den geachten schrijver mededeelen, dat wij overeenkomstig onzen plicht getracht hebben een getrouw en onpartijdig verslag te geven van het verhandelde in de jongste te Brouwershaven gehoudene Algemeene Vergadering der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo” in liquidatie.

Uit de omstandigheid, dat er vanwege hen, die bij een mogelijke onjuiste voorstelling door ons van het gesprokene, belang hebben, ter voorkoming van misverstand, hetzij een rectificatie van onze zijde te verzoeken, hetzij zelf een zoodanige te plaatsen, en dit niet gedaan hebben, meenen wij te mogen afleiden, dat in ons verslag het gehoorde juist is weêrgegeven.

De REDACTIE.

— In de hedennamiddag te Brouwershaven gehoudene algemeene vergadering van de Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo”, die door den heer C. J. Boogerd geopend, en door den heer mr. C. A. van Renterghem werd bijgewoond, werd de door de rechtbank te Zierikzee aangeboden schikking, waardoor aan de hangende procedures een einde wordt gemaakt, met 61 tegen 6 stemmen aangenomen.

ALGEMEENE VERGADERING der stoomzuivelfabriek „*Luctor et Emergo*” in liquidatie, gehouden in de bovenzaal van het „*Hotel KLOET*” te Brouwershaven.

De voorzitter, de heer C. J. Boogerd, opent de talrijk bezochte vergadering, en na gevraagd te hebben, of er nog leden zijn, die de presentielijst niet geteekend hebben, en of er nog iemand een volmacht bezit, die niet aan het bestuur overhandigd is, deelt bij aan de vergadering de volmachten mede, die bij het bestuur zijn ingekomen.

De heer Bolle van Haamstede heeft de volmacht van den heer Hoogeboom te Renesse laten liggen. Met het oog hierop onderwerpt de voorzitter aan de beslissing der vergadering de vraag, of de mondelinge lastgeving voldoende is.

De heer Bolle gelooft, dat art. 39 der statuten een mondelinge volmacht toelaat. Hij zou gaarne hierover het oordeel van mr. Van Renterghem willen vernemen.

De heer mr. Van Renterghem meldt, dat het aangehaalde artikel geen beletsel oplevert iemand toe te laten, die een mondelinge volmacht heeft. Hij van zijn kant heeft er dan ook geen bezwaar tegen. Op de desbetreffende vraag des voorzitters worden alle volmachten, inclusief die van den heer Bolle, stilzwijgend door de vergadering goedgekeurd.

Hierop worden door den secretaris, den heer J. W. Gaat, de notulen van het verhandelde in de vorige Algemeene Vergadering voorgelezen. Deze worden, nadat aan den heer Vis, die meende, dat zijn woorden onjuist waren weergegeven, was toegezegd, dat in de notulen van deze vergadering de rectificatie zoude worden opgenomen, met algemeene stemmen, en onder dankzegging aan den secretaris voor zijn goede redactie, vastgesteld.

De voorzitter zette hierop het doel, waarmede deze vergadering belegd was, uiteen. Het bestuur wenschte de goedkeuring der vergadering te verkrijgen op de schikking met de tegenpartij voor de rechtbank te Zierikzee getroffen. Hij zal aan den heer mr. Van Renterghem het woord geven, teneinde die schikking mede te deelen.

De heer De Vlieger vraagt, voor wiens rekening mr. Van Renterghem hier is, daar men nu toch buiten procedure is.

De voorzitter meent, dat de procedure nog hangende is, want de schikking van de rechtbank is door het bestuur aanvaard behoudens de goedkeuring van de Algemeene Vergadering. Hieruit volgt, dat mr. Van Renterghem hier is voor rekening van de Algemeene Vergadering.

Op de vraag, die hierop gedaan wordt, of mr. Van Renterghem deze vergadering mag bijwonen, merkt de voorzitter op, dat de zaal, waarin men vergadert, een lokaal is toegankelijk voor het publiek. Bovendien is ook een lid van de pers aanwezig.

Na nog eenige discussie, waarbij de heer Bolle verklaart tegen de aanwezigheid van mr. Van Renterghem geen bezwaar te hebben, maar het te ver gedreven zou achten, indien het bestuur, zooals de voorzitter bedreigd heeft, mocht heengaan, wanneer mr. Van Renterghem hier niet het woord mag voeren, werd door dan voorzitter het voorstel gedaan en in stemming gebracht, of de heer mr. Van Renterghem het recht heeft de vergadering bij te wonen, en daarin te spreken. Voordat men tot de stemming overging, verklaarde de heer J. M. Klompe daartegen te zullen stemmen, zoowel uit een financieel oogpunt als ook omdat hij wegens de opgedane ervaring voor de aanwezigheid van mr. Van Renterghem eenigszins huiverig is geworden.

De uitslag der hierop gehoudene stemming is, dat 53 vóór en 12 stemmen daartegen waren, terwijl 3 stemmen blanco werden uitgebracht.

De voorzitter geeft alsnu het woord aan mr. Van Renterghem.

Mr. Van Renterghem: Zooals men zich herinneren zal, heeft het bestuur de opdracht gekregen verschillende procedures te voeren, die haar oorsprong vonden in de volgende feiten:

- I. dat vijf heeren, die na het bestuur te hebben gevormd, meenden het bestuur nog uit te maken, alhoewel zij waren afgezet;
- II. dat die vijf heeren met den heer J. M. van den Bout Fz, de fabriek hebben verkocht;
- III. dat die vijf heeren zonder genoemden heer Van den Bout, de fabriek aan den heer W. J. Mulder hebben geleverd.

De procedures dienden:

- 1) om het oude bestuur te noodzaken tot het afleggen van rekening en verantwoording, waartoe het verplicht was;
- 2) om van de nieuwe vennootschap terugvordering te verlangen van de fabriek en al wat daarmee samenhangt;
- 3) om de vijf heeren aan te spreken tot vergoeding van de door hen veroorzaakte schade.

In de eerste procedure bepaalde de rechtbank de uitspraak op den 15den Mei. Deze werd echter door haar vervroegd, en incidenteel bepaalde zij, daar het haar voorkwam, dat deze en ook die andere procedures voor een schikking rijp waren, dat partijen en haar advocaten op Dinsdag den 8sten Maart voor haar zouden verschijnen. Op genoemden datum verschenen beide partijen voor de rechtbank, maar zij konden het niet met elkaar eens worden. Dezerzijds drong men aan op betaling van een bedrag, terwijl men anderzijds de waarde, waarop de fabriek getaxeed zou worden, betalen wilde.

Toen de fabriek verkocht werd, vertegenwoordigde zij, hoewel zij niet marcheerde, een zekere waarde. Door de procedures en het geharrewar is de fabriek niet vooruitgegaan. Zij zou dus bij taxatie een mindere waarde hebben. Ook, zou het kunnen zijn, dat de machinerieën zich niet meer in goeden staat bevinden. Daarom werd dezerzijde op een bepaald bedrag aangedrongen.

Toen de partijen het niet eens konden worden, heeft de rechtbank zich in raadkamer teruggetrokken, en in 't belang van beide partijen, en in 't belang van den vrede op het eiland een schikking voorgesteld.

De schikking van de rechtbank was hierop gebaseerd, dat dit bestuur als het wettig bestaande erkend werd, dat de f 10.000, waarvoor de fabriek verkocht was, aan het bestuur zoude ter hand gesteld worden, en dat een zekere schade zoude betaald worden.

Alhoewel dit bestuur van de algemeene vergadering een algemeene volmacht tot handelen gekregen heeft, zoo wilde het daarvan geen misbruik maken, en heeft daarom deze vergadering bijeengeroepen.

Is een proces hangende, dan heeft de rechtbank, als zij kans ziet een minnelijke schikking tot stand te brengen, het recht partijen voor zich te doen verschijnen. Wordt de door haar voorgestelde schikking aangenomen, dan wordt die door den griffier op schrift gebracht, en door partijen geteekend. Een dergelijke schikking heeft dan dezelfde rechtsgevolgen als een vonnis.

Partijen nu hebben verklaard tot de volgende minnelijke schikking te zijn overeengekomen. Gedaagden verbinden zich aan de eischers te betalen:

- a) voor waarde van alle roerende en onroerende goederen der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek „*Luctor et Emergo*” de som van f 12.000.
- b) voor rente dier som van f 12.000: f 1000.
- c) voor schadevergoeding: f 1000.
- d) voor een deel in de proceskosten : f 1000.

Gedaagde J. M. v.d. Bout heeft op zich genomen van bovenstaande bedragen f 200 te betalen. Deze toch heeft wel tot den verkoop, maar niet tot de levering der fabriek zijn medewerking verleend.

De betaling zal geschieden op Donderdag, den 14den April 1904, ten kantore en in handen van mr. D. van der Vliet, procureur der eischers, tegen overgifte van een volledige désharge van het voormalig bestuur wegens het door hem gevoerd beheer, behalve voor zooveel betreft den eersten gedaagde met betrekking tot de gelden door hem respectief W. J. Mulder met zijn machtiging ten name der vereeniging opgenomen bij den heer M. C. de Crane te Zierikzee.

Gedaagden zullen aan de eischers afgeven alle boeken, die zij nog onder zich hebben, bepaaldelijk het register, bedoeld in art. 11 der wet op de Coöperatieve Vereenigingen. Wij voor ons verbinden ons de drie procedures in te trekken.

De heer mr. A. J. F. Fokker heeft zich verbonden, dat wij geen verdere processen zullen hebben.

Wij hebben ons de goedkeuring van deze overeenkomst door de algemeene vergadering van de leden der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek „*Luctor et Emergo*” voorbehouden, en hebben ons verbonden om mr. A. J. F. Fokker van de beslissing dier vergadering kennis te geven.

Keurt de vergadering de schikking goed, dan zullen de gedaagden bij mr. D. van der Vliet betalen f 14.800: keurt zij die echter niet goed, dan gaan de processen door. Het bestuur is in de schikking getreden ander voorwaarde van de algemeene vergadering.

Wat de kwestie De Crane betreft, bij de Zierikzeesche Commandietkas zijn door den heer W. J. Mulder f 6 à f 7000 zonder goedkeuring van commiesarissen, maar met machtiging van den heer J. M. Klompe opgenomen. Hij adviseert, dat de vereeniging dit geld zal betalen, als het voor doeleinden der vereeniging besteed is, maar is het voor private doeleinden gebruikt, dan moeten de heeren Klompe en Mulder betalen. Deze kwestie is buiten de schikking.

De voorzitter. vraagt, of iemand het woord verlangt.

De heer M. Bolle LZ. heeft met vreugde vernomen, dat er kans op schikking was, en dat de rechtbank als bemiddelaarster is opgetreden. De som echter, die het oude bestuur te betalen heeft, komt hem te hoog voor. Men heeft vastgehouden aan het denkbeeld, dat de fabriek f 12.000 waard is. Dit is een denkbeeldige waarde. Geen onzer heeft het recht te zeggen: dat is zij waard. Vroeger spraken allen van een geringere som. Toen hij nog lid van het bestuur was, werd aan menschen, die uitvielen wegens uittreding of wegens overlijden, hetzij aan deze hetzij aan hun erven uitgekeerd. Dan moest opgegeven worden, hoeveel ieder moest bijpassen. Dan word de fabriek berekend ten hoogste f 10 000 waard te zijn. Niemand vond dien prijs te hoog. Nu meet men met twee maten. Toen men restitutie gaf, was f 10.000 genoeg, ook als iemand er zonder geldige reden uitging. ‘t Is daarom, dat hij met leedwezen gezien heeft, dat het bestuur niet aan de vroegere som heeft vastgehouden, maar die verhoogd heeft. Het oude bestuur heeft ter goeder trouw gehandeld: Bij die overweging komt het hem voor, dat wij in onzen zak geld zullen steken, dat ons niet toekomt. Wij moeten, als wij

sterven, tot onze kinderen kunnen zeggen: allee wat er is, is eerlijk het mijne. En als nu de waarde van de fabriek hooger wordt opgevoerd, dan heeft hij het idee, dat die f 20, die hij krijgt, hem niet toekomen. Hij stelt als amendement voor, dat het oude bestuur in plaats van f 5000: f 3000 zal bijdragen.

Mr. Van Renterghem weet niet, wat de reden geweest is, dat, als iemand uitviel, de fabriek op f 10.000 getaxeerd is geworden, maar wel weet hij, dat men verre boven de f 10,000 komt, als men berekent, wat de grond der fabriek, de inspan, machineriën, en verbouw gekost hebben, en als men daarbij nog voegt de waarde van de zaak als zoodanig. Ware de fabriek publiek verkocht, dan zouden verschillende gegadigden zich hebben voorgedaan en tegen elkaar opgeboden. Hij gelooft zelfs, dat de raming van f 12.000 nog veel te laag is. Het bestuur heeft echter toegegeven, omdat het een schikking wilde, om aan den twist en de tweedracht een einde te maken, niet omdat de waarde op zich zelve voldoende zou zijn.

Wat betreft het amendement op de schikking, daarmee kan men bij de rechtbank niet aankomen. Een rechtbank is geen Tweede Kamer. Wij hebben eenvoudig de schikking van de rechtbank aan te nemen of te verwerpen. Hij raadt aan den weg van den heer Bolle niet in te slaan, maar zich vast te houden aan hetgeen de rechtbank heeft voorgesteld.

De heer Van der Weijde toont met een voorbeeld aan, dat het bestuur vroeger ook wel hooger heeft getaxeerd. Hij meent, dat nu de vijf oude bestuursleden de schikking van de rechtbank aangenomen en onderteekend hebben, men niet een andere regeling moet voorstellen. Gevoelt de heer Bolle zich bezwaard door de f 20, die hij meer zal ontvangen, dan kan hij in zijn testament bepalen, dat zijn erven die alsnog aan de daarop rechthebbenden moeten uitkeeren. (Gelach).

De heer Bolle merkt op, dat hilariteit opwekken niet het werk van een ernstig man is. En De in een weerlegging van het door den vorigen spreker aangevoerde te zijn getreden, trekt hij wegens de verzekering van den heer mr. Van Renterghem, dat wij niet het recht hebben in de schikking der rechtbank een verandering te maken, zijn amendement in.

Op een vraag, hoeveel elk lid zal moeten xxlen, ¹als het door den heer Mulder genomen bedrag in het belang van de vereniging is aangewend, wordt door den voorzitter de gewenschte inlichtingen gegeven. Naar aanleiding der vragen van verschillende leden betrekkelijk de verplichting van het xx we bestuur tot betaling der proceskosten van het eerste geding, geeft de heer mr. Van Remterghem een overzicht van de geheele xxorie, en betoogt met het oog op den wensch van eenige leden der vergadering, ook de kosten van het eerste proces zouden xxen voor het privé van het bestuur, dat zeer xx onbillijk zou wezen, daar het bestuur xx best in het belang van de zaak gedaan heeft. Voor het voeren van de eerste procedure heeft de Algemeene Vergadering geen volmacht gegeven. Een later bijeengeroepen vergadering heeft de vereischte machtiging alsnog verdxx. Nu heeft het Hof te 's Gravesdage afwijking van de decisie der rechtbank te Zierikzee beslist, dat het bestuur, wyl het xxt vooraf de volmacht tot procederen had, xxrvan dan ook de kosten moest dragen. Maar die kosten kunnen nooit voor rekening van het bestuur komen, daar de vergadering hier de volmacht verleend heeft.

Spreker voert aan, dat de vereeniging door het voeren der procedures en door de geheele op touw gezette actie eenige duizende guldens is vooruitgegaan. Maar daarmee is niet de xxsche schade gedekt. Hij heeft echter het bestuur geadviseerd de schikking aan te nemen.

1 xx rand van de courant, dwz. 3 á 4 niet te lezen letters! Soms al ingevuld is onderstreept

Wellicht had bij doorvoering der procedure de vereeniging meer kunnen xxgen, maar daartegenover staat ook de kans de procedures te verliezen. Hij stelt het belang der vereeniging hooger dan het xxe, en adviseert haar daarom de schikking aan te nemen.

De heer Lopse Hocke hangt een somber xxereel op van den toestand der vereeniging xx der het oude bestuur, waarop door den heer J. Boot wordt opgemerkt, dat de heer Lopse Hocke altijd in de Commissie van toezicht heeft gezeten, en nooit een aanmerking heeft gemaakt. De heer Dekker merkt op, dat wij er niet op vooruitgegaan zijn.

Nadat nog de voorzitter het woord gevoerd had, en in het licht had gesteld, dat, als men doorprocedeert, de vereeniging nog duizenden guldens zal kwijt zijn, zoodat hij in overweging geeft de schikking aan te nemen, en dat ook . Van Renterghem nogmaals betoogd had, dat, wordt de schikking aangenomen, xxes van de baan is, en dat, zoo men daarmee geen genoegen neemt, verder wordt voortgeprocedeerd, gaat de voorzitter tot de stemming over.

De uitslag daarvan is, dat zich 61 vóór de schikking verklaren, en 6 er tegen waren. De heer J. M. Klompe motiveerend zijn xxm, stemde, zooals hij zeide, tegen én uit het oogpunt van de groote onrechtvaardigheid, die gepleegd werd, en vooral ook daarom, dat de even schuldige J. M. van den Bout zulk een gering bedrag te betalen had. Aangaande de zaak van De Crane-Klompe deelde de voorzitter mede, dat het bestuur zal trachten die in het belang der vereeniging te regelen. Mocht het bestuur voor xxken van ingrijpenden aard komen te staan, dan zal de vergadering er van in kennis worden gesteld.

Hierop werd de vergadering gesloten.

Ingezonden Stukken.

Mijnheer de Redacteur!

In het verslag, door U gegeven van de vergadering der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek in liquidatie, staat:

1°. dat mr. Van Renterghem mededeelt dat ik mij verbonden had, dat wij (d. z. de leden) geen verdere processen zullen hebben.

Dat is volkomen onjuist. Ik heb alleen mij sterk gemaakt, dat als het zoogenaamd nieuwe bestuur alle processen introk, ook die tegen de nieuwe naamlooze vennootschap Luctor et Emergo, welke geen partij was bij de schikking voor de rechtbank behandeld, deze nieuwe vennootschap die intrekking zou goedvinden;

2°. dat de heer Bolle zijn amendement intrekt wegens de verzekering van mr. Van Renterghem, dat aandeelhouders niet het recht hebben in de schikking der rechtbank verandering te maken.

Dat heeft mr. Van Renterghem zeker niet gezegd, en kan hij niet gezegd hebben, want de leden der coöperatieve fabriek waren volkomen bevoegd, als zij de waarde der fabriek bij de schikking te hoog berekend vonden de som

in de schikking genoemd te verminderen. Zij waren niet bevoegd die te vermeerderen.

Wat de heer M. Bolle gezegd heeft, was dus volkomen ter zake dienende, en zal door den heer van Renterghem wel op andere gronden dan de door u genoemde bestreden zijn.

Hoogachtend

Uw dr.

A. J. F. FOKKER.

Wij kunnen den geachten schrijver mededeelen, dat wij overeenkomstig onzen plicht getracht hebben een getrouw en onpartijdig verslag te geven van het verhandelde in de jongste te Brouwershaven gehouden Algemeene Vergadering der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo” in liquidatie.

Uit de omstandigheid, dat er vanwege hen, die bij een mogelijke onjuiste voorstelling door ons van het gesprokene, belang hebben, ter voorkoming van misverstap, hetzij een rectificatie van onze zijde te verzoeken, hetzij zelf een zoodanige te plaatsen, en dit niet gedaan hebben, meenen wij te mogen afleiden, dat in ons verslag het gehoorde juist is weérgegeven.

De REDACTIE.

Mijnheer de Redacteur!

De door Mr. A. J. F. Fokker in Uw blad van Zaterdag 26 Maart j.l. gemaakte opmerkingen betreffende Uw verslag van de vergadering der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo”, in liquidatie, geven mij aanleiding tot een kort antwoord.

Laat ik allereerst vooropstellen, dat de twee door den heer F. geciteerde punten werkelijk niet volkomen juist in Uw verslag zijn weergegeven, doch dat een en ander m. i. van te gering belang was om daarop verder in te gaan. Dit neemt niet weg, dat ik gaarne tot de rectificatie het mijne wil bijdragen, nu de heer Fokker die wijziging wel van belang acht.

Natuurlijk is er geen sprake van, dat de heer Fokker zich zou hebben verbonden, dat er geen verdere processen meer zouden ontstaan. Hij heeft zich slechts verbonden tot datgene, wat door hem zelf wordt neergelegd in zijn in Uw blad van Zaterdag 26 Maart j.l. afgedrukt schrijven.

Wat het tweede punt betreft, is door mij, op het verzoek van den heer Bolle, om aan de Rechtbank een amendement in de schikking voor te stellen, geantwoord, dat dit niet mogelijk was, en wij natuurlijk bij de Rechtbank niet met een amendement konden aankomen. Wel was het natuurlijk mogelijk, zooals ook door mij gezegd is, bij de betaling op 14 April a.s. den betalrs van de te betalen f 15000 de somma van f 2000 cadeau te doen, doch daar een dergelijke vrijgevigheid speciaal tegenover de heeren, voor wie de heer Bolle zich zoo interesseerde, geheel ongemotiveerd was en zeer zeker niet strookte met de belangen der Vereeniging, adviseerde ik daarop niet in te gaan, met welk advies de vergaderde leden, blijkens de gehouden stemming, zich geheel konden vereenigen.

U, Mijnheer de Redacteur! dankzeggend voor de verleende plaatsruimte, hoogachtend

ROTTERDAM.

Uw Dw. Dr.,

C. A. VAN RENTERGHEM.

H.H. Landbouwers in Duiveland!

Alle nu toegetreden leden der op te richten **BOOMBOTERFABRIEK**, worden beleefd doch dringend opgeroepen tot het bijwonen der **VERGADERING** te houden te Oosterland, op **Dinsdag den 19 April**, des voormiddags om 10 ure, ten huize van den heer J. J. BEIJE.

Belanghebbenden, die nog niet zijn toegetreden en toch voor een fabriekmatige bereiding zijn, worden in hun eigen belang op die vergadering genoodigd.

A g e n d a :

Voorstel tot het stichten eener Fabriek.

DE VOORBEREIDENDE COMMISSIE.

Landbouw en Veeteelt.

Brouwershaven, 30 Mei. In de heden gehouden Algemeene Vergadering van de Stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo», in liquidatie, werd met 34 stemmen vóór, 12 tegen en 3 blanco, het volgend door den voorzitter, den heer J. C. Boogerd, gedane voorstel aangenomen.

De Vereeniging »Luctor et Emergo» besluit zich te verweren tegen den door den heer M. C. de Crane gedanen eisch tot betaling van een som van circa f 8000, en het Bestuur te machtigen zich in rechten te verweren.

ALGEMEENE VERGADERING van de Stoomzuivelfabriek „*Luctor et Emergo*”, in liquidatie, gehouden den 30sten Mei, in het „*Hotel Kloet*” te Brouwershaven.

De voorzitter, de heer C. J. Boogerd, opent de vergadering, die, zooals hij mededeelt, als spoedeischend is belegd, leest de gegevens volmachten voor, vraagt de goedkeuring der vergadering voor de aanwezigheid van den heer mr. Van Renterghem en den verslaggever van dit blad, die verleend wordt, en verzoekt den secretaris, den heer J. W. Gaat, de notulen van het verhandelde in de vorige vergadering voor te lezen, van welke taak deze zich kwijt.

De heeren Vis en Klompe beklagen zich over een omissie in de notulen, die, nadat mr. Van Renterghem het door hem gosprokene gereleveerd had, wordt aangevuld. In die aanvulling, hierop neerkomend, dat de kosten van het eerste proces komen ten laste der Vereeniging, vindt de heer Hocke Hoogenboom aanleiding op te merken, dat die meening niet juist was, wijl het Gerechtshof te 's-Hage aan het nieuwe bestuur den eisch tegen het oude bestuur ontzegd had, omdat voor het voeren van het proces geen machtiging der Algemeene Vergadering gevraagd was, dat het in de kosten werd veroordeeld en dat een latere machtiging van het nieuwe bestuur geen recht van verhaal op de Vereeniging gaf. De tijd zou leeren, wat in dezen waarheid was.

De heer mr. Van Renterghem betoogt, dat de verplichting om de kosten te betalen op de Vereeniging rustte, en dat, daar die kosten reeds betaald zijn, de bedreiging van den heer Hocke Hoogenboom geringe beteekenis heeft.

Na nog eenige discussie werd door den voorzitter aan de orde gesteld de kwestie met den heer M. C. de Crane, die de Vereeniging tegen 31 Mei tot betaling van circa f 8000 gedagvaard heeft. Hij geeft het woord aan mr. Van Renterghem.

De heer mr. Van Renterghem stelt in 't licht het verschil tusschen deze en de vorige zaak. Voorheen was de Vereeniging de aanvullende partij, nu is zij niet de eischende, maar de zich verwerende partij. De Vereeniging en de heer De Crane stonden met elkander in rekening-courant. Ten name van de Vereeniging zijn bij den heer De Crane gelden opgenomen, die met inbegrip van de rente pl. M. f 8000 zullen belooopen. Nu is de vraag: moet de Vereeniging dat bedrag betalen. Is zij daartoe wettelijk of zedelijk verplicht? Naar aanleiding van dit geschil, dat tot dit moment is blijven rusten, zijn op verzoek van het bestuur de boeken in handen van een accountant in Den Haag gesteld om te onderzoeken, of het geld aan den heer De Crane verschuldigd is. Uit het rapport, dat door den accountant is uitgebracht, blijkt, dat als er geen kasgelden waren om de leveranciers te betalen, er kas gemaakt werd, en dat dit geschiedde door den heer Mulder, die hiervoor bij den heer De Crane geld opnam.

Nu rijst de vraag, moet de Vereeniging het opgenomen bedrag inclusief de rente betalen, moet Mulder, of moeten zij het doen, die Mulder machtigden het geld op te nemen. Nu schrijven de statuten uitdrukkelijk voor, hoe en op welke wijze geleend moet worden. Gelden mogen opgenomen worden, als de algemeene vergadering daaraan haar goedkeuring hecht. Die goedkeuring is echter niet gevraagd. Tot tijdelijke aanvulling van de kas kan echter ook op andere wijze worden gehandeld. Dan moet de Commissie van Toezicht haar goedkeuring verleen. En deze is daarin ook niet gekend. Op juridieke gronden zal de rechtbank de vordering afwijzen. 't Is best mogelijk, dat de heer De Crane dat geld te vorderen heeft, maar dan is Mulder de aansprakelijke persoon. Nu is er een middelweg te kiezen. Aan mr. De Witt Hamer, den advocaat van den heer De Crane, zou kunnen voorgesteld worden de zaak te

schikken, door aan den heer De Crane vanwege de Vereeniging een zeker bedrag te geven, terwijl dan het resterende door de heeren, die aansprakelijk zijn, zou moeten aangevuld worden. Hij heeft aan den heer De Crane voorgesteld f4500 te betalen onder voorbehoud, dat de vergadering zijn voorstel zou goedkeuren. De heer De Crane heeft deze propositie van de hand gewezen. Hij gelooft, dat de geheele actie zal worden afgewezen, en dat de kans het proces te verliezen zeer gering is. Processen zijn evenwel altijd risquant. Nu moet de vergadering beslissen, of de Vereeniging het proces zal voeren, of het bedrag fourneeren.

Bemiddeling heeft de heer De Crane van de hand gewezen. Dus óf de f8000 betalen, óf procedeeren. De kans 't proces te winnen is zeer groot. Het bestuur vraagt nogmaals de machtiging van de vergadering om te procedeeren.

Uit het hierop volgend debat stippen wij slechts het voornaamste aan, daar wij, indien we alles wilden weergeven, wel een drie Nieuwsboden zouden kunnen vullen.

De heer D. Hocke beweert, dat de heer Klompe de schuld der aansprakelijkheid op den heer Van den Bout wil schuiven, maar dat de heer De Crane hem gezegd heeft, dat de heer Klompe mondeling den heer De Crane gemachtigd heeft den heer Mulder de gelden ter hand te stellen. De heer Klompe vraagt den heer D. Hocke, of hij durft volhouden, dat de heer De Crane hem gezegd heeft, dat bij, Klompe, den heer De Crane daartoe machtiging gegeven heeft. De heer D. Hocke houdt dit pertinent vol. „*U kunt het voor de rechtbank brengen, maar ik durf dat beëedigen*”.

De heer Van Renterghem gelooft, dat het beter is de veete tusschen het oude en het nieuwe bestuur te laten rusten. Wat betreft, dat de heer Klompe mondeling den heer De Crane tot uitbetaling zoude gemachtigd hebben, ook bij had dat vernomen. En als de heer De Crane zegt, dat de heer Klompe de machtiging mondeling verleend heeft, en de heer Klompe ontkent dit, dan is dat een geschil tusschen deze beide. Het versterkt hem echter in de meening, dat de Vereeniging niets te betalen heeft.

Verliest nu de heer De Crane dit proces, dan is het een zaak van hem om te weten, wien hij moet aanspreken. Hij geeft het bestuur in overweging in stemming te brengen of al of niet dat proces met den heer De Crane zal gevoerd worden, dan wel of uit eigen zak dat geld zal moeten betaald worden. De vergadering moet nu beslissen, of verweer zal gevoerd worden tegen den eisch van den heer De Crane, die morgen voor de rechtbank zal dienen.

De heer D. Hocke vraagt met het oog op de door den heer mr. Van Renterghem voorgestelde schikking tot betaling van f4500, of hij precies weet vast te stellen, wat de Vereeniging zedelijk schuldig is.

De heer mr. Van Renterghem verklaart, dat dit hem niet mogelijk is. Het bedrag van f4500 is willekeurig door hem genomen en door hem genoemd in de hoop, dat een proces zou kunnen vrijdeld worden, en dat de vergadering het goedkeurde. De accountant heeft zich niet uitgelaten, hoeveel de Vereeniging zedelijk zou hebben te betalen. Deze had geen tijd alles goed na te zien.

De heer Hocke Hoogenboom merkt op, dat de eerste maal, toen hij op de vergadering was, waar mr. Van Renterghem het woord voerde, door deze op een greep uit de boeken conclusiën werden genomen.

En thans durft hij, hoewel de accountant geen tijd genoeg had de boeken na te zien, aanraden een proces te beginnen. Zijne inziens ware het wenschelijk een anderen accountant met een

ernstig onderzoek te belasten, vooral ook omdat niet iedere accountant als de Heer Jezus kan beschouwd worden, en het bekend is, dat ook accountants zich kunnen vergissen. Om een proces te beginnen moet men eenige zekerheid hebben. Hoewel de heer mr. Van Renterghem mooi spreekt, en een prachtige voorstelling geeft, moeten de leden wel begrijpen, dat de belangen van mr. Van Renterghem en die der leden lijnrecht tegenover elkaar staan. Hij geeft aan de vergadering in overweging niet met het denkbeeld van mr. Van Renterghem mede te gaan, maar aan den heer De Crane te betalen, wat hem schuldig is, en geen proces te wagen.

Mr. Van Renterghem verklaart, dat de accountant een man is, aan wiens goede trouw en vak-kennis niet kan getwijfeld worden. Maar er zijn hem geen boeken voorgelegd, die behoorlijk gehouden zijn, maar een rommelzoodje werd hem voorgelegd, waaruit alle accountants met elkaar niet zouden kunnen wijs worden. Mulder is persoonlijk bij hem met de boeken geweest. Vier of vijf posten worden hem aangewezen, waarin verschillende cijfers waren uitgetrokken. Twijfelt men nu aan de eerlijkheid van den accountant, dan moet men met feiten voor den dag komen.

In antwoord op de zinspeling van den heer Hocke Hoogenboom, alsof bij advieserend tot een proces zijn persoonlijk belang op het oog zou hebben, voert hij aan, dat het bestuur de algemeene machtiging van de vergadering reeds heeft om te procederen, maar dat hij het bestuur niet geadviseerd heeft daarvan gebruik te maken. Hij meent, dat de Vereeniging het bedrag niet schuldig is, en als advocaat der Vereeniging moet bij voor haar rechten opkomen.

De heer Hocke Hoogenboom voert aan, dat zoo dikwijls door hem met de heeren C. F. van den Bout en J. M. van den Bout de boeken werden nagezien, het nimmer is voorgekomen, dat in de verschillende posten en boeken afwijkingen worden gevonden. Steeds was alles op zijn plaats. Beide heeren roept bij tot getuigen op. Hij was hiervan zóó zeker, dat bij hem twijfel rees aan de juistheid der verklaring van den accountant, en dat bij daarom een nieuw onderzoek door een accountant in overweging gaf, die tevens vakman is. Door een accountant was hem medegedeeld, dat iemand, die geen vakman is, niet in staat is de boeken van een zuivel-fabriek na te zien.

De heer D. Hocke Dz. betoogt, dat de accountant Zonneveld, die lid is van het bestuur van accountants, een vakman is. Deze heeft rapport uitgebracht over het beheer van Mulder gedurende de vijf jaren. Hij heeft in dien accountant veel vertrouwen. Hij is evenwel benauwd voor processen. Advokaten zijn dure arbeiders. Hij zou willen schikken. Laten wij *f* 5000 betalen, en laat de resteerende *f* 3000 de heer Klompe betalen.

Mr. Van Renterghem. Niemand zal betwisten, dat de boeken van Mulder niet in orde waren. Hij laat in 't midden, of Mulder zich al of niet aan misdrijf heeft schuldig gemaakt. Op zijn kantoor had deze gelegenheid zich te verantwoorden. In zijn verantwoording is Mulder niet geslaagd. Becijferd kan niet worden, welke schade aan de Vereeniging is toegebracht. Het rapport van den accountant luidt, dat de boeken schandelijk waren, een knoeierij op groote schaal. Of het onkunde of opzet is laat hij in het midden. Mulder zegt, dat hij geen boekhouder is, en dat de door hem gemaakte fouten een gevolg van zijn onkunde zijn. De boeken kloppen niet, en zijn niet behoorlijk bijgehouden. Op verschillende tijden was er geen kasgeld. Dan ging de heer Mulder naar den heer De Crane om de kas te dekken. Moet nu de Vereeniging die gelden betalen, die zij niet schuldig is? Of moeten het Mulder of anderen doen? De opneming der gelden is niet langs wettelijken weg geschied, maar zonder goedkeuring van de Algemeene Vergadering. Laat nu de vergadering de vraag beantwoorden, of de Vereeniging betalen of procederen zal.

De voorzitter stelt het volgende voor: De Vereeniging „*Luctor et Emergo*” besluit zich te verweren tegen dan door den heer M. C. De Crane gedanen eisch tot betaling van de som van circa f8000, en machtigt het Bestuur zich in rechten tegen dien eisch te verweren”.

Mr. van Renterghem merkt op, dat als de vergadering de gevraagde machtiging geeft, de Vereeniging nog altijd vrij is een zeker bedrag aan den heer De Crane aan te bieden. De heer De Vlieger meent, dat als de Vereeniging een aanbod van een zeker bedrag doet, dit een erkenning inhoud van schuld. Niets of alles, zegt bij.

Het voorstel van den voorzitter, vereenvoudigd tot een beslissing over de vraag, vóór of tegen het proces, wordt aangenomen met 34 stemmen vóór, 12 tegen en 3 blanco.

De heer D. Hocke dient zijn bemiddelingsvoorstel in, maar trekt het weer in, nadat de voorzitter in het licht had gesteld, dat de Vereeniging zich geplaatst had op het standpunt niet schuldig te zijn, en nadat mr. van Renterghem herinnerd had aan de weigering van den heer De Crane de door hem voorgestelde schikking aan te nemen. Een voorstel tot minnelijke schikking moet, meent de laatste spreker, na deze weigering, van den heer De Crane uitgaan. Misschien is deze daartoe wel geneigd, als hij in den loop van het proces ontwaart, dat zijn zaak zwak staat.

Nadat de hoofdbeslissing gevallen was, volgde nog een discussie, die wij èn om haar minder belang èn om de grootte van het verslag achterwege laten.

De onstuimige vergadering werd door den voorzitter met de belofte, dat het bestuur in het belang van de Vereeniging zal optreden, gesloten.

RECHTSZAKEN.

Heden deed de rechtbank te Zierikzee uitspraak in de vordering van den kassier M. C. de Crane aldaar tegen de liquidateuren der coöperatieve zuivelfabriek *Luctor et Emergo* te Zonnemaire, die die vordering voornamelijk tegenspraken op grond dat de vorige bestuurders dier vereeniging, wier voorzitter de gevorderde gelden leende van gemelden kassier, niet bevoegd was te leenen voor die vereeniging, omdat hij daartoe niet de bij de statuten voorgeschreven medewerking van het geheele bestuur en de goedkeuring van de commissie van toezicht zou hebben gehad.

De kassier De Crane weersprak die bewering op grond van verschillende bewijsstukken en vermoedens, doch riep subsidiair den voorzitter van het vorige bestuur, die zich tegenover hem als daartoe wel bevoegd had voorgedaan, in vrijwaring op, terwijl deze wederom medebestuurders in ondervrijwaring riep.

De rechtbank wees heden de vordering van den kassier toe op grond van diverse bescheiden en vermoedens en nam aan dat het oude bestuur en de commissie van toezicht stilzwijgend de geldopnemingen bij den kassier hadden goedgekeurd.

Daar dit proces reeds sedert Mei 1904 hangende is en vele gemoederen in het land van Schouwen in beweging heeft gezet omdat het eene voortzetting is van langdurige processen die daaraan voorafgingen tusschen het oude en nieuwe bestuur van gemelde coöperatieve vereeniging en die gevoerd werden voor de zelfde rechtbank en in appel voor het Hof te 's-Gravenhage met atwisselende kansen, is het te hopen dat partijen na deze zeer gemotiveerde beslissing der rechtbank de bestaande veete niet verder zullen uitspinnen en het vele leergeld, dat aan beide kanten de hooge proceskosten reeds hebben gevorderd, niet zullen vermeederen, omdat het sop de kool niet waard is.

— De arrondissements-rechtbank veroordeelde heden de Coöperatieve Stoomzuivelfabriek »Luctor et Emergo» te Zonnemaire, in liquidatie, om aan den heer M. C. de Crane, kassier alhier, wegens saldo van rekening-courant, te betalen de som van f 6972 75, met de rente dier som ad 6 pCt. 's jaars, van 1 Augustus 1902 af tot aan de volledige voldoening, benevens in de proceskosten, zoowel van de hoofdzaak als van de zaken in vrijwaring en onder-vrijwaring, bedragende te zamen f 1882 19½.

Mijnheer de Redacteur!

Beleefd verzoek ik U eenige plaatsruimte in uw blad, en wel naar aanleiding van tal van aanvragen van vrienden en kennissen, n.l. of ik ging berusten in de grove belediging mij door den heer Van Renterghem, advocaat en procureur te Rotterdam, aangedaan in zijn pleidooi, gehouden 12 December van het vorige jaar, in zake het proces Zuivelfabriek „Luctor et Emergo”, voor de Rechtbank te Zierikzee.

Daar het volledig verslag ook door uwe courant is opgenomen, vind ik het niet ondienstig openlijk een antwoord te geven en wel, dat ter hunner geruststelling moge dienen, dat ik mij heb vervoegd bij den heer Officier van Justitie van voornoemde Rechtbank, om een aanklacht tegen den heer Van Renterghem in te dienen, wegens belediging en smaad mij in dat pleidooi aangedaan.

Van zeer bevoegde zijde echter werd mij er op gewezen, dat in dit geval zeer moeilijk kon worden aangetoond *het opzet om te beledigen*, en de heer Van R. zich zou trachten vrij te pleiten met de verklaring af te leggen, dat het volstrekt niet de bedoeling was om mij te beledigen, doch die aanhaling had gebezigd, om zijn pleidooi te doen mousseeren en kracht bij te zetten. Had de heer Van Renterghem deze woorden op een andere plaats en in het openbaar gebezigd, vervolging zou alsdan niet uitblijven.

Huiselijke omstandigheden, n.l. ernstige ziekte, is oorzaak, dat mijn antwoord wel wat laat komt.

U, Mijnheer de Redacteur, dank voor de verleende plaatsruimte.

W. J. MULDER.

HAAMSTEDE, 12 Febr. 1906.

Vermoedend, dat er geen berichten als:

„Vrede en Verzoening”,

waarmede ik zoo zeer instemde, meer in dit blad zullen verschijnen, wenschte ondergeteekende gaarne, om tot een spoedig einde te komen, van bevoegde zijde te vernemen, hoe onze zaken staan omtrent: *Stoom-Zuivelfabriek „Luctor et Emergo” in likwidatie*. Ik vraag daarom allen, die er mede instemmen, om in eene algemeene vergadering (liefst in eene van ons bestuur uitgaande) onze zaken en belangen te bespreken en te overwegen, mij dit *schriftelijk vóór 18 Juli '08* te doen weten.

NOORDGOUWE.

A. A. VIS.

Rechtzaken.

Als een staaltje van den achterstand in civiele zaken aan het gerechtshof te 's-Gravenhage, deelt men mede, dat het door mr. De Brauw aangevraagd toegestane pleidooi in zake het bestuur der voormalige boterfabriek „Luctor et Emergo” te Zonne-maire, en de „Zierikzeesche Commandietkas”, thans is toegezegd op 7 Sept 1910. Dan is deze zaak ongeveer negen jaren aanhangig.

In den jare 1900 elf, den vijftienden April ;
 Ten verzoeke van de Heeren CORNELIS
 JAN BOOGERD, burgemeester, wonende
 te Kerkwerve, JAN WILLEM GAST, grond-
 eigenaar, wonende te Brouwershaven,
 JACOB MARINUS VAN DEN BOUT
 FRANSZON, grondeigenaar, wonende te
 Zonnemaire, MARINUS TONIS VAN DEN
 BOUT, grondeigenaar, wonende te Elkerzee,
 MARIUS DE GLOPPER, landbouwer,
 wonende te Ellemeet en AART BEIJE,
 landbouwer, wonende te Burgh; domicilie
 kiezende te Zierikzee aan het Havenplein
 Wijk D No. 405 ten kantore van den
 procureur Meester ABRAHAM JACOBUS
 FREDERIK FOKKER, die zich als zoo-
 danig constitueert en zal occupeeren.

Heb ik, WILLEM TIMMERMAM, Eerste
 Deurwaarder bij de Arrondissements-
 Rechtbank te Zierikzee, wonende aldaar

Gedagvaard

alle zoo bekende als onbekende of af-
 wezige belanghebbenden bij de liquidatie der
 Coöperatieve Stoomzuivelfabriek „Luctor
 et Emergo”, gevestigd geweest te Zonne-
 maire, mijn exploit doende door aanplakking
 van een afschrift aan de hoofdeur van de
 gehoorzaal der Arrondissements-Rechtbank
 te Zierikzee, terwijl een tweede afschrift
 door mij is overgegeven aan den Edel-
 achtbaren Heer Officier van Justitie bij
 dezelfde Rechtbank die het Origineel met
 „Gezien” heeft geteekend, terwijl een
 dergelijk afschrift van dit exploit zal
 worden geplaatst in de *Zierikzeesche
 Nieuwsbode* ingevolge beschikking van
 genoemde Rechtbank van elf April 1911

Om op Dinsdag den zestienden Mei
 1900 elf des voormiddags ten elf uur te
 verschijnen ter burgerlijke terechtzitting
 der Arrondissements-Rechtbank te Zierikzee
 gehouden wordende in het gebouw der
 Rechtbank op de Oude Haven aldaar,
 ten einde :

Aangezien de eischers zijn liquidateuren
 der Coöperatieve Stoomzuivelfabriek „Luc-
 tor et Emergo”, gevestigd geweest te

Zonnemaire, welke coöperatieve ver-
 eeniging krachtens besluit harer leden van
 16 April 1902 in liquidatie is getreden.

Aangezien nu alle processen zijn af-
 geloopt en de schulden voorzooveel
 bekend betaald, eischers verlangen te doen
 aan de belanghebbenden rekening en ver-
 antwoording, en zij deze rekening met de
 bescheiden ter inzage van belanghebbenden
 ter griffie van voornoemde Rechtbank
 hebben doen nederleggen.

Mitsdien bij vonnis van meergenoemde
 Rechtbank zal worden benoemd een
 Rechter-Commissaris ten wiens overstaan
 die rekening door requiranten zal worden
 gedaan en de gedaagden daarbij tevens
 zullen worden veroordeeld de rekening
 van de eischers op te nemen en goed te
 keuren of te debatteeren, ten einde te
 geraken tot een bepaling van het saldo
 der rekening en van hetgeen eischers
 verder ter zake dezer liquidatie onder
 zich hebben, om vervolgens door hen te
 worden uitgekeerd en afgegeven aan zoo-
 danige belanghebbenden als bevonden
 zullen worden daartoe gerechtigd te zijn
 alles met verklaring dat de kosten ter
 dezer zake berelds gemaakt en nog te
 maken door de eischers bij voorrang
 zullen kunnen worden gekort op het batig
 overschot der liquidatie en met veroor-
 deeling van die gedaagden, welke deze
 verordening mochten tegenspreken, in de
 proceskosten.

(get.) W. TIMMERMAN D.

Gezien door Ons, Officier van Justitie
 bij de Arrondissements-Rechtbank te Zie-
 rikzee, den 15en April 1900 elf.

(get.) v. DOESBURGH.

Geregistreerd te Zierikzee den vijftienden
 April 1900 elf, Deel 46, folio 67, verso vak 8.
 Een blad zonder renvooi. Ontvangen voor
 recht een gulden twintig cent, f 1.20. De
 Ontvanger (get.) Meylink.

Voor afschrift
 W. TIMMERMAN D.

Afbraak Woning Zonnemaire

Zierikzeesche Nieuwsbode, 12/08/1968; p. 2/6

ZONNEMAIRE

Boterfabriek wordt afgebroken

De oude boterfabriek, staande aan de Provincialeweg van Zonnemaire naar Noordgouwe, wordt momenteel gesloopt.

Het sloopbedrijf Smalheer uit Brouwershaven is inmiddels met de werkzaamheden begonnen, zodat het niet zoveel dagen meer zal duren of het gebouw ligt tegen de grond. Het huis, dat destijds bekend stond als boterfabriek heeft ook nog als meestooft dienst gedaan en is jarenlang bewoond geweest door de heer J. P. Schouwenaar. De laatste eigenaar heeft het huis verkocht aan de provincie Zeeland, welke het nodig had voor het ter plaatse verbreden van de nieuwe geprojecteerde Provinciale weg Zierikzee-Brouwershaven.

ZONNEMAIRE, 29-8. Een bericht inzake het afbreken van de oude boterfabriek te Zonnemaire, enige weken geleden geplaatst in dit blad, behoeft naar wij van goed ingelichte zijde vernemen, verbetering. Het betreft hier namelijk niet de boterfabriek die wordt afgebroken maar het directeurshuis van die fabriek. Het huis, dezer dagen voor het grootste deel tot de grond toe gesloopt, werd omstreeks 1900 gebouwd tegen de

westelijke eindgevel van de boterfabriek. De bouw van de stoomzuivelfabriek „Luctor et Emergo” vond plaats in 1891 op de plaats van een meestoof. De fabriek werd reeds omstreeks 1905 geheel afgebroken. Het directeurshuis bleef staan en heeft sindsdien verschillende bewoners gehad. De afbraak houdt verband met een toekomstige wegverbreding ter plaatse.

(Foto: Zierikzeesche Nieuwsbode).